

Van wagenmakerij naar houtindustrie

Honderd jaar hout van

Lambert van den Bosch

1906 - 2006

Inhoud

VOORWOORD	5
1. DE FAMILIE VAN DEN BOSCH	7
Huize Den Bosch in Leuvenheim - De pachters van Den Bosch - Het familie-wapen - Rheden ► Renswoude / Veenendaal - Herberg en bierbrouwerij De Klomp - Pieter Hendriksz van den Bosch (1736 -1786) - Hotel De Klomp - De wolkammerij van Barend van den Bosch (1775 -1839) - Pieter van den Bosch (1807-1880) - De wagenmakerij van Gijsbertus van den Bosch (1834-1900) - De hoedenwinkels Van Neeltje en Cornelia van den Bosch - Stamreeks	
2. HOUTHANDEL L. VAN DEN BOSCH	1906-1926 23
Opleiding tot rijtuigmaker - Houthandel L. van den Bosch - Opslagterrein aan de Kerkewijk - De balans van 1912 - Everdina Everhard - De eerste wereldoorlog - Gebr. Van den Bosch - Machinale houtzagerij - Naar de bank	
3. CRISISTIJD EN TWEEDE WERELDOORLOG	1926-1946 35
De machinale schaverij - Aannemer L. van den Bosch - Hoenderpark en broedmachines - Het kantoor - De resultaten in 1935 t/m 1938 - De tweede wereldoorlog - Een overdekte machineput - Commanditaire vennootschap L. van den Bosch - De verhuizing van de houthandel	

4. WEDEROPBOUW, BRAND EN VEBOTEX **1946-1966** **49**

Houtvoorraad op 1 januari 1946 - Dubbel-huwelijk - Uitbreiding van de bedrijfshuisvesting - Amerongsche Berg - Een dubbele woning - De hoogspanningslijn - Brand - Hout uit Scandinavië - Vebotex - Houten meubelen - Uitbreiding kantoor met woning - Omzetontwikkeling 1956-1965

5. LIJSTWERK, SCHROTEN EN LAKSPUITERIJ **1966-1986** **63**

Bertus van den Bosch - Vertegenwoordiger A. Bouman - De boekhouding - Houthandel Lambert van den Bosch BV - Lijstwerk - Schroten - Vebotiek en lijstenmakerij - Plaatmaterialenhandel 'De Geer' - Omzetontwikkeling in de jaren zeventig - Uitbreiding van het bedrijfscomplex - De lakspuiterij

6. HOUTHANDEL LAMBERT VAN DEN BOSCH **77**
NAAR HEKO SPANTEN IN EDE **1986-2006**

De man van de hekjes - Algemeen directeur Bert van den Bosch - MDF Greenline - De laatste uitbreidingen in Veenendaal - De derde grote brand - LamboWood - Heko Spanten BV - Timmerman Gijsbert van Roekel - Firma G. van Roekel, Zonen - NV Hekospanten - Gelijmde houtconstructies - De verhuizing - Honderd jaar Houthandel Lambert van den Bosch

ARCHIEVEN - INTERVIEWS - LITERATUUR **95**

colofon

© 2006 Hans Ellenbroek/Houthandel Lambert van den Bosch BV

Historisch onderzoek, interviews en tekst: Hans Ellenbroek, IJsselstein
Ontwerp en grafische vormgeving: Graphic Promotions, Leusden

Voorwoord

De historie van een familiebedrijf als het onze is een waardevol bezit. Ervaringen van de ene generatie vormen immers belangrijke en leerzame bronnen voor de toekomst van de volgende generatie. Bij Houthandel – Schaverij Lambert van den Bosch BV zijn deze ervaringen al drie keer overgegaan van vader op zoon.

Mijn grootvader Lambertus van den Bosch (1879-1966) wilde net als zijn vader wagenmaker worden, maar in 1906 richtte hij een houthandel op en begon met de verkoop van tasplankjes voor de steenfabrieken langs de Neder-Rijn. In de jaren twintig breidde hij de houthandel uit met een houtzagerij en een houtschaverij. In 1942 deed Lambertus van den Bosch het bedrijf over aan zijn zonen Bertus en Herman van den Bosch.

In 1961 ging mijn vader Bertus van den Bosch (1916-2002) alleen verder met de houthandel - schaverij, die zich specialiseerde in vloerdelen, kozijn-hout, lijsten, latjes, plinten en schroten. Op de derde locatie in Veenendaal, tussen de huidige Sportlaan en 't Goeie Spoor, verzeen steeds meer houtloodsen en werkplaatsen en in 1980 de eerste lakspuiterij voor het lakken van plinten. In 1988 droeg Bertus van den Bosch de leiding van het bedrijf aan mij over.

In 1991 startte Houthandel - Schaverij Lambert van den Bosch BV met de productie van MDF lijst- en plintwerk onder de naam *Greenline* en ontwikkelde het syteem *LamboWood*, waarbij hout wordt gemodificeerd door het eerst kurkdroog te maken en daarna te verhitten. In 1998 vond de overname plaats van *Hekospanten* in Ede, waar ook de houthandel - schaverij in 2003 naar toe verhuisde. Twee van mijn drie zonen, Niels en Lambert, zijn inmiddels opgenomen in de directie en de derde, Gerben, richtte zijn eigen Van den Bosch Machine Bouw v.o.f. op.

De eenmanszaak van mijn grootvader Lambertus van den Bosch en de houthandel - schaverij van mijn vader Bertus, die nog graag houten karren restaureerde en zelf nieuwe houten wielen met houten spaken maakte, groeide uit tot een bloeiende houtindustrie en spantenfabriek met ruim 50 medewerkers. Ik bedank alle medewerkers voor hun grote inzet, de leveranciers voor de goede kwaliteit van hun producten en diensten en de afnemers voor hun vertrouwen.

Nu de verplaatsing van de houthandel – schaverij naar Ede en de daaruit voortvloeiende uitbreidingsplannen zijn gerealiseerd, viert ons bedrijf het 100-jarig jubileum. Een prachtig moment voor een terugblik op het verleden en daarmee voor een visie voor de toekomst.

Bert van den Bosch
Algemeen directeur

De familie van den Bosch

HUIZE DEN BOSCH IN LEUVENHEIM

De geschiedenis van Houthandel - Schaverij Lambert van den Bosch BV in Ede speelt zich voornamelijk af in Veenendaal, waar het bedrijf in 97 van de eerste 100 jaren was gevestigd. In dit familiebedrijf is de derde en vierde generatie werkzaam van het geslacht Van den Bosch dat afkomstig is van *het erve en goed Bosch* in de buurtschap Leuvenheim van de Gelderse gemeente Brummen. De naam Leuvenheim werd voor het eerst vermeld in een oorkonde uit 1064. De buurtschap heette eerst *Lovenen*, later *Loveshem* en nog veel later *Leuvenheim*. De betekenis van deze namen is *bosgrond*. Aan de Hammelerweg 10 (voorheen Kerkweg 10) in Leuvenheim staat nog steeds het statige en prachtige *Huize Den Bosch*, waarvan de voorzijde dateert van ongeveer 1600 en de achterzijde van het laatste kwart van de achttiende eeuw.

VOOR- EN ACHTERZIJDE
VAN HUIZE DEN BOSCH
IN LEUVENHEIM

De geschiedenis van *het erve en goed Bosch* begint omstreeks 1600. Toen verkreeg Engelbert van Dotinchem tot Spijkerbosch, lid van de vroedschap van de stad Deventer, door ruiling een stuk land in de buurtschap Leuvenheim. In 1642 verkocht zijn zoon jonker Jan van Dotinchem tot Spijkerbosch *het erve en goed Bosch* aan Johan van Gesscher, burgemeester van Deventer. Door vererving kwam het in handen van Hendrick van Gesscher en diens zuster Bartha. Na haar overlijden in 1662 werd Bartha's deel verkocht aan Gerhardt Stichterman, die predikant was in het Drentse Kolderveen. Als vereffening van schulden kwam het in 1698 in bezit van de weduwe Judith Schluyter-Cremer, die in 1711 voor 4.063 gulden ook het andere deel van *het erve en goed Bosch* kocht.

Na de dood van de weduwe Schluyter erfde haar dochter Maria Versteghe-Schluyter het goed, dat generaties lang in bezit bleef van de familie Versteghe. Generaal-majoor B.J. Versteghe en zijn zwager mr. D. van de Wijnpersse lieten rond 1870 ieder hun helft in *Den Bosch* na aan hun neef mr. D. Everwijn, die later ambassadeur werd in Portugal. De familie Everwijn bewoonde *Den Bosch* tot voor enkele jaren. Toen verkocht mevrouw D.W. Everwijn *Huize Den Bosch* aan haar goede vrienden ir. J.B. Thate en echtgenote, die er ook gingen wonen. De bijbehorende bossen bracht zij onder in de *Stiltestichting Den Bosch* om de schoonheid en de rust van het goed te waarborgen. Ook in de toekomst zullen de wandelaars uit Zutphen en omgeving daar dankbaar voor zijn.

DE PACTERS VAN DEN BOSCH

De oudst bekende voorvader van de eigenaarsfamilie van Houthandel - Schaverij Lambert van den Bosch is Willem Beerents, die omstreeks 1576 in Leuvenheim werd geboren en daar in 1656 overleed. Zijn zoon Henrick Willems werd ook wel Henrick *in den Bosch* genoemd, omdat hij *meier* of pachter was van *het erve en goed Bosch*. Er is een akte bewaard gebleven van 31 augustus 1642, waarin staat dat Henrick Willems het goed voor zes achtereenvolgende jaren pachtte voor 290 carolusgulden en 20 stuiver per jaar, ingaande op *Petri ad Catredram* (22 februari) 1643:

⊕ *Op huden dato ondergeschreven heeft die Ed. Johan van Gesscher, Burgemeester in de Stadt van Deventer, verpachtet, gelyck hij verpachtet mits desen sijn Erve ende Goet genaemt Bos gelegen in den Ampte van Brummen en Bourschap Leuvenhem, ende sulx voor den tijt van ses achter den anderen volgende Jaeren, ingaende op Petri ad Catredram naestcomenden jaers XVI drie en veertigh ende eindigende op Petri, wanneer men schriuen sal XVI negen en veertigh, an Henrick Willemsz so tegenwoordigh op t voorseite Erve is wonende. Waer voor deselve jaerlix op Petri beloeft te betaelen de summe van twe-*

E mondige ende de

Mombozen vande noch onmondige
Erigenamen van zal: Joan van Ges-
scher/out Gorgerme, der Stadt Deben-
ter / willen met voorgaende consent
van Schepenen ende Raede des voorsz
Stadt / in 't openbaer ophangen / bep-
len ende aende meestbiedende binnen

Zutphen op de Wijntaberne / verkopen den 5. des aenstaen-
den maents November deses lopenden Jaers 1660. namid-
dages ten vier upzen / het allodiael thienbaer Erve ende
goet Bosch / soo ende a's 't selve gelegen is inde Graefschap
Zutphen / onder 't Carspel van Szummen / inde Goerschap
Loeven / naest Jr. Hoess habelate / ende wort vut het selve
jaerlijck op Martini betaelt aen Kientme. Wilbertinck tot
Arnhem: 3. gl. ende aenden Aemptman tot Elten 18. fl. tints-
bestaet in dese naervolgende parcellen.

't huys / Gergh / hof / Boomgaert.

Twee stukken wepdelant by 't huys gelegen / genoemt
de 2. hoeven / tusschen bos huys en bos hecke na den Enck.

Een weyde / gelegen tusschen Jr. Hoess weyde ende des-
selven bosch.

Een weyde / genoemt de Koozhof / tegenwoordich met
twijch bestickt.

Een weyde / tusschen de Koozhof / ende Jr. Hoess weyde
lant.

Elk mergen. 3. hont ende 16. roeden belant met spken
holt beplanter / tusschen Jr. Hoess weyde ende 't sapbroeck.

Een plagge belt aen 't sapbroeck tusschen Jr. Hoess ende
de verkooperen gemeen.

Noch hoort tot dit voorsz Erve ongeveer 5. mudde ge-
saeps.

De kaerte van dit goet gemaect / is te vinden ten
huys vanden Meper Hendrick / ende sal alle de gene be-
welcke hier inne gadinge hebben / ingebolge van deselve
kaerte ende pertinente aenwysinge gedaen werden / ver-
vorgende sich op tijt ende plaetse ende koope goeden koop.

Segget voorts.

hondert ende negentigh Car.gl. ad 20 st. 't stucks vrij gelt, sonder eenigerhanden cortinghe, uit wat oorsake die oock mogte voorgenomen worden...

Johan van Gesscher had het goed één dag eerder, op 30 augustus 1642, gekocht. Ook in een gedrukt verkoopbiljet, waarop alle tot *het erve en goed Bosch* behorende bezittingen worden omschreven, staat Henrick Willems als pachter en bewoner vermeld:

✚ *De Volmachtigher van Jr. Jan van Dotinchem toe Spijkerbos wil op Dijnsdach den 30. Augusti ouden stijls ten huysen van Hendrick Beeker Onder-scholte tot Brummen ten twee uyren naer middach by openbaren opslach aen den meestbiedenden vercoopen het Erve ende goet ghenoeemt Bos, daer tegenwoordich Henrick Willemsz voor Meyer op woont...*

Ook in 1660, toen *het erve en goed Bosch* te koop werd aangeboden door de erfgenamen van Johan van Gesscher, werd Henrick Willems in het verkoopbiljet als pachter vermeld:

✚ *De mondige ende de Momboiren vande noch onmondige Erfgenamen van zal. Joan van Gesscher, out borgermr. der Stadt Deventer, willen met voorgaende consent van Schepenen ende raedt des voorszeyde Stadt, in 't openbaer ophangen, venten ende aende meestbiedende binnen Zutphen op de Wijntaverne verkopen den 1e des aenstaenden maents November deses lopenden Jaers 1660 namiddages ten vier uyren het allodiael thientbar Erve ende goet Bosch. ...De kaerte van dit goet gemaect is te vinden ten huysen vanden Meyer Hendrick, ende sal alle de gene dewelcke hier inne gadinge hebben, ingevolge van deselve kaerte ende pertinente aenwijsinge gedaen werden, vervoegende sigh op tijt ende plaetse ende koope goeden koop.*

In 1662 verpachtten Hendrick van Gesscher en Gerhardt Stichterman *het erve en goed Bosch* aan Henrick Willems voor de tijd van drie jaar voor negentig caroligulden per jaar, waarbij onder andere werd bedongen dat zijn pachtheren jaarlijks recht hadden op de halve oogst en op twee tot drie voer mest:

✚ *...daer noch benevens de halve oest vruchten van Appelen, peeren, nooten, of anders die hij Hendrick ons tot Zutphen, nae dat sij sullen geschuddet zijn, sal brengen en de selve afgewaide vruchten opsparen tot voordeel van de Landheeren. Oock sal hij gehouden sijn jaerlix een dienst nae Deventer te doen ende laten volgen uijt sijn mest vaelt twee of drie voer mest tot beneficien van den boomgaert...*

Henrick Willems trouwde met Trijne Beekers en kreeg met haar zes kinderen: Beerent, Jan, Egbert, Willem, Stijntje en Aeltje. Bij de trouwinschrijvingen van zijn zoon Willem in 1655 en zijn dochter Stijntje in 1668 werden deze aangeduid als *zone* en *dogter* van Henrick *in den Bosch*. Na het overlijden van Henrick Willems rond 1670 werd hij als pachter opgevolgd door zijn zoon Jan Hendricks in den Bosch (ca. 1628 - 1691). Diens zoon Hendrick Jansz was pachter van *het erve en goed Bosch* tot 1700. Van Hendrick Jansz zijn geen nakomelingen bekend, zodat met hem de relatie met *Den Bosch* eindigt. Zijn ooms Egbert Hendricks en Willem Hendricks zorgden voor een aanzienlijk nageslacht. Hun kinderen droegen de naam *Van den Bosch* naar het goed waar hun vaders waren geboren.

HET FAMILIEWAPEN

Willem Hendricks (ca. 1633 - ca. 1670) was landbouwer van beroep. Hij trouwde op 4 maart 1655 in Brummen met Trijntje Joosten. Hun zoon Beerend Willems van den Bosch (ca. 1658 - ca. 1700), die schepen van Rheden was, is de eerste waarvan kan worden aangenomen dat hij het familiewapen voerde. Een protocol uit 1699 maakte melding van het feit dat hij bepaalde akten tekende en zegelde. Het familiewapen bestaat uit een groene boom in zilver op groene grasgrond, vergezeld van twee vogels

DRIE UITINGEN VAN HET FAMILIEWAPEN VAN DEN BOSCH. DE OFFICIËLE OMSCHRIJVING IS:

'WAPEN: IN ZILVER EEN GROENE BOOM OP GROENE GRASGROND, VERGEZELD AAN WEERSZIJDEN VAN DE STAM OP DE GROND VAN TWE VOGELS IN DE NATUURLIJKE KLEUR, WAARVAN DE RECHTSE OMGEWEND.

HELMTEKEN: EEN VOGEL TUSSEN EEN VLUCHT. DEKKLEDEN: GROEN, GEVOERD VAN ZILVER.

SCHILDHOUDERS: RECHTS EEN LEEUW EN LINKS EEN GRIFFIOEN.'

in de natuurlijke kleur, waarvan de rechtse omgewend. Het helmteken is een vogel tussen een vlucht, de dekkleden zijn groen, gevoerd van zilver en de schildhouders zijn rechts een leeuw en links een griffioen.

Willem Beerends van den Bosch (1691 - ca. 1750), zoon van Beerend Willems van den Bosch, vestigde zich in Leiden, waar hij met succes de meesterproef aflegde in het bakkersgilde. Na zijn huwelijk met Sara Landa in 1720 dreef hij een bakkerij in de Leidse Breedstraat. Onder hun talrijke nakomelingen bevonden zich bakkers, rijksontvangers van de belastingen en hoge militairen. Reinier Pieter van den Bosch (1835-1900), die referendaris was op het Ministerie van Koloniën, werd bestuurslid van het genealogisch heraldiek gezelschap *De Nederlandsche Leeuw*. Hij publiceerde een reeks van artikelen in het maandblad van de vereniging en in *De Wapenheraut*. Na zijn dood verscheen in 1901 zijn boek *Nederlandsch Verleden in Steen en Beeld*, dat als standaardwerk geldt op het gebied van grafschriften en gedenkstenen. In 1915 verscheen een stamreeks van de 'Leidse tak' van de familie in *Nederlands Patriciaat* samen met een afbeelding en beschrijving van het wapen van de familie *Van den Bosch*.

RHEDEN ► RENSWOUDE / VEENENDAAL

Egbert Hendricks (ca. 1630 - 1672) werd in de kerkboeken van Brummen *schep* genoemd en was dus schapenboer. Hij trouwde omstreeks 1650 met Trijne Barten uit Arnhem en kreeg twee zonen, Beerent Egberts en Jan Egberts, die net als hun neef Beerend naar Rheden trokken en daar *Van den Bosch* als achternaam kregen. De tak van Jan Egberts stierf al snel uit, maar Beerent Egberts van den Bosch (ca. 1655 - ca. 1705) kreeg een groot nageslacht. Hij trouwde met Tijnken Hendriks, die in 1691 in Rheden overleed, waarna Beerent Egberts op 28 maart 1692 hertrouwde met Piterken Engelen. Zijn echtgenotes lieten hem 11 kinderen na, waarvan Egbert Beerents van den Bosch (1684 - 1752) zich in Renswoude vestigde, waar hij naast het landbouwschap de ambten van schepen en commissaris uitoefende. Ook Egberts enige zoon Barend Egberts van den Bosch (1723 - 1799) was schepen van Renswoude, waar de naam *Van den Bosch* uitstierf omdat hij alleen dochters naliet.

Terwijl zijn broer Egbert in het begin van de achttiende eeuw naar Renswoude trok, vestigde Hendrik Beerents van den Bosch (1685 - 1744) zich in die tijd in Veenendaal. Uit een akte van lening blijkt dat Hendrik in 1716 in honing handelde. Veenendaal bezat toen al een levendige bijenmarkt en wellicht was de honinghandel de oorzaak van zijn komst naar Veenendaal. Op 5 mei 1718 trouwde hij in Veenendaal met Aaltje Melisse van Voorthuysen. Zij was weduwe van Gijsbert Aelbers Brouwer, die uit een

PRENTENBRIEFKAART
VAN HOTEL DE KLOMP
UIT CA. 1910.

familie van bierbrouwers en jeneverstokers stamde en grote stukken land in en rond Veenendaal bezat. Aaltje Melisse van Voorthuysen erfde een flink deel van deze bezittingen en toen zij in 1727 kinderloos overleed was Hendrik Beerents van den Bosch een voor die tijd redelijk vermogend man.

HERBERG EN BIERBROUWERIJ DE KLOMP

In 1728 hertrouwde Hendrik van den Bosch met Jannetje Peterse Bouman, een boerendochter uit Veenendaal, die hem zes kinderen schonk. Van de drie jongens bleef alleen Pieter in leven. Uit de nalatenschap van zijn eerste vrouw bezat Hendrik naast 'de oude molen' in Veenendaal onder andere: *... twee mergen veenland in 't Ederveen, eene morgen veenland in Veenendaal, een hoekjen veen in 't Ederveen, een gedeelte van den holcamp onder Lunteren, twee hoekjes veen in 't Lunterse veen en eenige portiën van 't houtgewas onder Lunteren.* Samen met zijn tweede vrouw breidde hij het grondbezit verder uit door de aankopen van een viertal akkers met opstallen, wallen, sloten en houtgewassen in Ederveen.

Zijn belangrijkste bezit, geërfd van zijn eerste vrouw, was de halve eigendom van *huys, hoof en jeneverstokerye daer de swaen uithangt.* Daarmee werd ongetwijfeld het goed *De Clomp* bedoeld, de jeneverstokerij-bierbrouwerij annex herberg en honingfabriek, die hij later geheel in eigendom verwierf. De geschiedenis van herberg De Klomp gaat terug tot het einde van de vijftiende eeuw, toen men de *Bisschop Davidsgrift* aanlegde van De Grebbe naar Veenendaal met een zijtak naar Ederveen. Aan het einde van

deze tak werd een haventje aangelegd, *het Meentje*, waar de turfschippers hun waar konden lossen. Aan deze losplaats of *vrije clamp* ontleent het goed De Klomp zijn naam. De Herberg naast het haventje ontving niet alleen turfschippers, maar ook imkers uit de Betuwe die in augustus hun bijen op de heidevelden van de Veluwe voedsel lieten vergaren en in de herberg het teveel aan bijen van de hand deden. Zo ontwikkelde zich een bijenmarkt die tot laat in de negentiende eeuw op het terrein van De Klomp werd gehouden en toen naar de Nieuweweg werd verplaatst.

Toen Hendrik van den Bosch eind 1744 overleed waren zijn kinderen nog minderjarig. Voor het momberschap over *de nagelaten onmundige kinderen* lieten schout en gerichtsheden een inventaris opstellen van alle roerende en onroerende goederen, die hij en zijn vrouw bezaten:

⊕ *Een Huys en hoff en bergh gelegen Veenendael bovenbuirte bij den Inventarisante bewoont en gebruyckt wordende. Een Brouwerije met een brouw- en maaijketel, knijp en koelvat, daar bij gelegen.... Een morgen bouwland met sijn houtgewas, meede Veenendael bovenbuirte aan 't End van de*

ANSICHTKAART VAN
HOTEL DE KLOMP,
CA. 1930.

buirsteegh aan de nieuwe wegh. Een Camp Wey off hoyland onder Velthuijsen, genaemt de Ruijterhoffstede. Een huijs, schuir en bergh met die daertoe behorende bouw en weijlandt met sijn houtgewassen, genaemt den Acker, meede Veenendael bovenbuirte, schietende van de Grift tot aen de Nieuwe Wegh. Drie morgen bouwland aen de Stichtse sijde sijnde Erffpact goed, Erffpacht pligtigh aen d'Hr van Saele tot Utrecht....

Zo gaat de lijst nog een poosje door en vermeldt vervolgens de roerende goederen, zoals:

1 peerdt, 3 melkkoeijen, 1 pinck en 2 verkens, bouw en deelgereetschap..., Het geene tot de Honig Semerije behoort..., Het geene tot de Brouwerije behoort..., Huijsraat in de Kaemer en opkaemertgen..., Huijsraat in de Keucken..., Opde Solder..., Opde Geut..., Specken Vleijsen verdere Eetwaeren..., Koorn gedorst, ongedorste en te velde staande..., Linnen en wullen tot Lijve van den overledene gehoort hebbende..., Gemeen huijslinnen en wullen....

Hendriks weduwe Jannetje Peterse Bouman hertrouwde een jaar later met Jacob de Gooijer, landbouwer en lid van het college van Veenraden. Samen met hem en met behulp van haar zoons Barend en Pieter zette zij het bedrijf voort. Zoon Barend, geboren in 1730, overleed omstreeks 1755. De jongste zoon Jan was al in 1740 overleden, in het jaar van zijn geboorte.

PIETER HENDRIKSZ VAN DEN BOSCH (1736-1786)

Pieter Hendriksz van den Bosch, gedoopt in Veenendaal op 7 augustus 1736, trad op 11 maart 1759 in het huwelijk met Maaijke Jochemse van Manen uit Veenendaal. In de huwelijksvoorwaarden stond:

...Den Bruijdegom brengt aan, alle soodanige gereede en ongereede Goederen als hem bij overlijden van Zijn Vader sijn aanbestorve en bij Magescheijdt is toebedeelt, en het geene hem in 't vervolgh noch sal komen aan te sterven en aan te erve.... De bruid had kennelijk minder bezittingen: De Bruijdt brengt aan, alle sodane gereede Goederen en Contante Penningen, als sij bij Spaarsaamheijd heeft overgewonnen....

Pieter en Maaijke kregen acht kinderen, waarvan er twee jong overleden. Het onroerend goed werd gestaag uitgebreid en de bierbrouwerij rendeerde goed. Het echtpaar begon zelf de hop te kweken en liet een nieuwe mouterijschuur en bierkelder bouwen, die tot omstreeks 1930 op hun oorspronkelijke plaats hebben gestaan. In 1786 werd het huis van Pieter en Maaijke door brand verwoest, waarbij Pieter van den Bosch vrijwel zeker het leven liet. In een akte uit 1787 werd Maaijke van Manen voor het eerst 'de weduwe van Pieter van den Bosch' genoemd en in dezelfde akte staat

geschreven: ...het Erf en goed de Klomp genaamd, in de bovenbuurt van Gelders Veenendaal gelegen, waar van het Huijs ongelukkig in maart 1786 was afgebrand....

HOTEL DE KLOMP

Voor de tweede maal werd De Klomp door een weduwe Van den Bosch voortgezet, daarbij geholpen door haar oudste zoon Hendrik van den Bosch (1760 - 1824). Deze werd kostwinner van het gezin en kreeg als dank van zijn moeder, broers en zusters in 1801 de zaak geheel in eigendom. Hendrik trouwde in 1804 met Gijsbertje Eijkelenkamp uit Renswoude. Napoleon liet een militaire trekweg van klinkers aanleggen tussen Arnhem en Utrecht, waardoor het belang van De Klomp als logement toenam. Hendrik liet een nieuwe gelagkamer aanbouwen met daarboven enige kamers voor gasten en gaf daarmee een eerste aanzet voor het latere Hotel De Klomp. In 1813 verrees naast de herberg een posthuis, dat als paardenwisselstation voor Van Gend & Loos dienst deed tot de aanleg van de Rijnspoorweg in 1854.

Na Hendriks dood in 1824 kwam voor de derde keer een weduwe Van den Bosch aan het roer te staan van De Klomp. Haar zoon Pieter van den Bosch (1810-1849) was de laatste Van den Bosch die de bierbrouwerij en herberg runde. Na zijn dood in 1849 nam zijn zuster Maatje het beheer over samen met haar echtgenoot Geurt Hupkes, een logementhouder uit Ellecom. Hun zoon Hendrik Hupkes liet in 1900 op de oude funderingen een geheel nieuw pand optrekken, waarbij het Hotel De Klomp tot stand kwam. Het hotel werd nog diverse malen verbouwd en uitgebreid. Na een grondige restauratie in 1964 sloeg vijf dagen na de feestelijke heropening in de keuken de vlam in de pan en zo werd het hotel opnieuw geteisterd door een flinke brand. De hotelfunctie verdween, maar de familie Hupkes zette De Klomp als restaurant-bistro voort tot het einde van de twintigste eeuw. Na een tijdelijke functie van asielzoekerscentrum werd het voormalige hotel in 2002 gesloopt om plaats te maken voor een appartementencomplex.

DE WOLKAMMERIJ VAN BAREND VAN DEN BOSCH (1775-1839)

De lijn naar Houthandel - Schaverij Lambert van den Bosch werd voortgezet door Barend van den Bosch, die op 29 oktober 1775 in Veenendaal werd gedoopt als zevende kind van Pieter van den Bosch en Maaijke van Manen. Na het overlijden van zijn moeder in 1803 werden de gemeenschappelijke bezittingen van de erfgenamen te koop aangeboden. Met hun aandeel in de erfenis en het bedrag dat Hendrik zijn broers vergoedde voor De Klomp begonnen Barend en Jochem van den Bosch beiden een wolkammerij. Door

BIJENMARKT OP
EEN WEILAND VAN
DE FAMILIE HUPKES
AAN DE KLOMPER-
STEEG, CA. 1925.

VARKENSWAAG MET
HOOIBERG AAN DE
ACHTERZIJDE VAN
HOTEL DE KLOMP,
CA. 1925.

de grootscheepse afgraving van de veengronden was de turfwinning in Veenendaal rond 1700 steeds minder lucratief geworden en er had zich inmiddels een sterk groeiende schapenteelt en wolindustrie ontwikkeld. In het jaar 1800 werkte ruim 70% van de Veenendaalse bevolking in de wolbewerking. Jochem en Barend van den Bosch behoorden tot de groep van ongeveer 60 ondernemers die het wolkambedrijf voor eigen rekening uitoefenden. In de kammerijen werd de grove wol gewassen en gekamd met diverse bewerkingen om daarna, na het verwijderen van de korte vezels, te worden getwijnd en gesponnen. In het kamhuis, een ruimte achter het woonhuis, werkten twee of drie knechten en vele spinners en spinsters waren als thuiswerkers aan de wolkambedrijven verbonden. In de Napoleontische tijd maakte Nederland enige jaren deel uit van het Franse keizerrijk (1810 - 1813) en door de Franse belastingdienst werden Jochem en Barend van den Bosch in de hoogste belastingklasse aangeslagen. Na de Franse tijd maakten Jochem en Barend van den Bosch deel uit van het gekozen Provisionele bestuur.

Barend van den Bosch trouwde op 4 mei 1806 in Otterlo met de Veenendaalse Geertrui van Dolder en kreeg met haar drie kinderen: Pieter, Jochem en Hendrik, waarvan de middelste op zesjarige leeftijd overleed. Barend van den Bosch liet zich omstreeks 1815 met zijn vrouw en hun zoontjes Pieter en Jochem portretteren. Het schilderij toont Barend als gegoede fabrikant met rokjas, kuitbroek, zilveren schoengespens, hoge hoed en pijp. Zijn vrouw Geertrui draagt een rok en jak van fleurig gebloemde stof en een Gelderse muts. Naast het breiwerk, de stoof en een schaal met gloeiende kooltjes voor het aansteken van de pijptabak laat

het schilderij een porceleinen theeservies zien met een kraantjeskan, die zich evenals het schilderij nog in familiebezit bevindt.

Barend van den Bosch woonde met zijn gezin in Gelders Veenendaal, woning 178, waar hij op 25 september 1839 overleed.

PIETER VAN DEN BOSCH (1807-1880)

Pieter van den Bosch, gedoopt in Veenendaal op 19 april 1807, nam de wolkammerij van zijn vader over en was armmeester en ouderling. Hij werd uitgeloot voor de Nationale Militie. Op het certificaat daarvan staat vermeld dat hij 1,64 m lang was, een ovaal gezicht had met hoog voorhoofd en bruine ogen, een gewone neus en mond, een gekloofde kin, bruin haar en bruine wenkbrauwen. Pieter van den Bosch trouwde op 27 mei 1826 in Veenendaal met Johanna van Eden en kreeg met haar geen enkele dochter, maar wel zeven zonen: Joachem, Brand, Barend, Gijsbertus, Gerardus Hendrikus, Lambertus en Jacobus Gerardus.

KOPIE VAN EEN PORTRET UIT CA. 1816 DOOR
DE FIJNSCHILDER JAN GERRIT ERKELENS VAN
BAREND VAN DEN BOSCH (1775 - 1839). ZIJN
ECHTGENOTE GEERTRUI VAN DOLDER (1779-1861)
EN HUN ZOONS PIETER (1807-1880, STAAND)
EN JOCHEM (1812-1818).

CERTIFICAAT VOOR
DE NATIONALE MILITIE
VAN PIETER VAN DEN
BOSCH (1807-1880).

Het gezin van Pieter van den Bosch woonde in Gelders Veenendaal, woning 154 en verhuisde op 27 maart 1852 naar Utrechts Veenendaal aan de Verlaat, woning A 83k. Zijn oudste zoon Joachem was ook wolfabrikant, later koopman en oprichter van de Firma J. van den Bosch in de Hoofdstraat 2-6. Later nam diens zoon Pieter Cornelis deze zaak over en daarna kleinzoon Joachem Hendrik. Ook Brand, Barend, Gerardus Hendrikus en Lambertus waren wolfabrikant of winkelier. Jacobus Gerardus werd hoofdonderwijzer van de 'Franse School' in Epe.

DE WAGENMAKERIJ VAN GIJSBERTUS VAN DEN BOSCH (1834-1900)

Gijsbertus van den Bosch, geboren op 8 september 1834 in Veenendaal, zette de lijn naar de houthandel voort. Hij oefende het beroep van wagenmaker uit en was zelfstandig ondernemer in de *Kerkstraat B 2k*. Dat was vanaf de Markt gezien de linkerzijde van de Hoofdstraat, waar tot 1845 een wetering doorheen liep, een zijtak van de *Bisschop Davidsgrift*. De rechterzijde werd vroeger *Weverstraat* genoemd. Na 1870 kwam de naam *Hoofdstraat* in zwang en kreeg Gijsbertus van den Bosch het adres Hoofdstraat A 280. Later werd het pand genummerd B 10 en het huidige adres is Hoofdstraat 25 (Music Store). Op 1 augustus 1863 trouwde Gijsbertus van de Bosch met Dirkje van Hardeveld en ging met haar boven de wagenmakerij wonen. Het echtpaar kreeg acht kinderen:

Johanna Gijsberta, Judikje, Geertruida Cornelia, Johan Pieter, Neeltje, Cornelia, Lambertus en Cornelis.

GIJSBERTUS
VAN DEN BOSCH
(1834-1900) EN ZIJN
ECHTGENOTE
DIRKJE VAN HARDEVELD
(1842-1940).

DIRKJE VAN HARDEVELD
(MIDDEN), DE MOEDER
VAN LAMBERTUS
VAN DEN BOSCH, EN
HAAR DOCHTERS,
V.L.N.R. STAAND
CORNELIA EN NEELTJE,
ZITTEND GEERTRUIDA
EN JOHANNA.

Het ging Gijsbertus van den Bosch niet altijd voor de wind. Een periode van tegenslag leidde tot een faillissement in 1878. De arrondissementsrechtbank in Utrecht maakte op 9 oktober 1878 een proces-verbaal op over de rangschikking van de schuldeisers. Op 24 december 1878 registreerde de griffier van

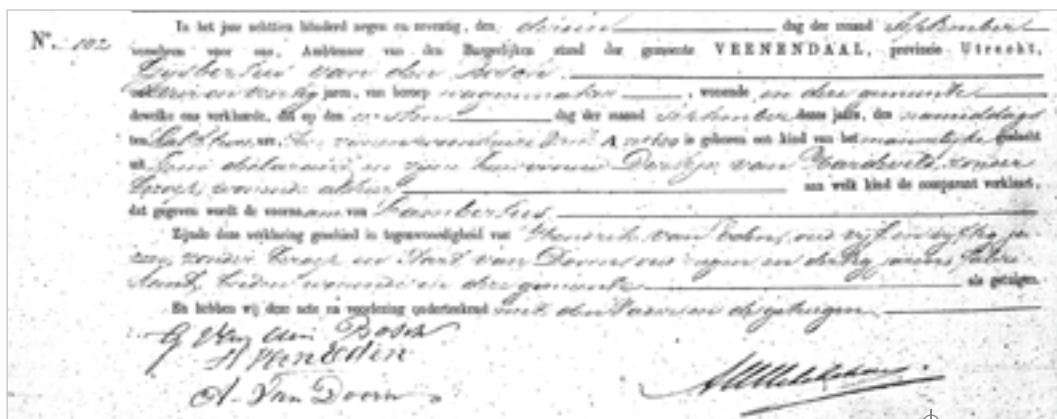
de rechtbank de rekening en verantwoording van het faillissement, waarvoor hij 5 gulden en 12½ cent in rekening bracht. Niettemin bouwde Gijsbertus van den Bosch de onderneming weer op, vanaf circa 1885 met steun van zijn oudste zoon Johan Pieter van den Bosch (1870-1956).

Johan Pieter trouwde in 1897 met de niet onbemiddelde Aletta Hendrika van Harn en ging voorlopig met haar wonen in de Hoofdstraat 45. Zij was een dochter van de wolkamer en koopman Evert van Harn uit Gelders Veenendaal, die in 1899 overleed. Na de dood van zijn vader op 4 september 1900 liet Johan Pieter van den Bosch een eigen wagenmakerij bouwen met bovenwoning aan de Kerkewijk 33. De naam *Kerkewijk* komt ook van de wetering (*wijk*), die langs de kerk stroomde. Via Johan Pieters zoon Hendrik Albert en kleinzoon Wim bleef de wagenmakerij in stand en is momenteel gevestigd in de Generatorstraat 3a onder de naam Carrosseriebedrijf Wim van den Bosch.

DE HOEDENWINKELS VAN NEELTJE EN CORNELIA VAN DEN BOSCH

Lambertus van den Bosch (1879-1966), de tweede zoon van Gijsbertus, richtte in 1906 de houthandel op en de derde zoon Cornelis van den Bosch (1887-1964) werd sigarenverkoper bij de Ritmeesterfabriek, in welke functie hij de bolknak Corona tot een begrip maakte. Later richtte hij een tabaksgrossierderij op, die door zijn zoon Jan Cornelis van den Bosch werd voortgezet.

Ook Neeltje en Cornelia, dochters van Gijsbertus van den Bosch en Dirkje van Hardeveld, ontpopten zich als ware ondernemers. In 1905 liet hun moeder een werkplaats en een dubbele winkel met bovenwoningen bouwen in de Hoofdstraat 13, 15 en 17 (ter plaatse van de huidige kledingzaak Only en parfumerie Douglas). Naast de werkplaats van broer Lambertus voerden Neeltje en Cornelia van 1905-1930 ieder een winkel. Neeltje had

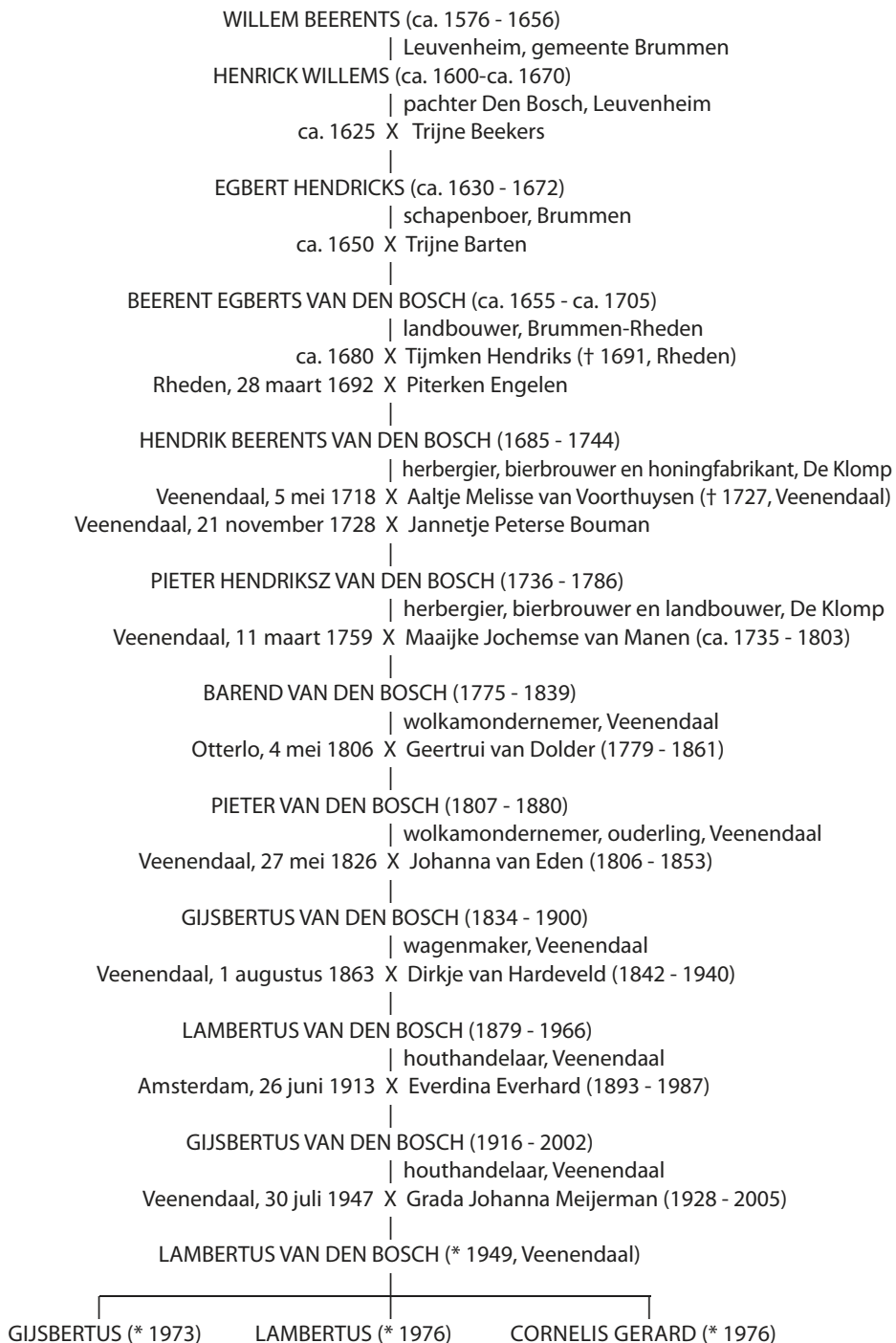
een dameshoedenwinkel (Hoofdstraat 13) en Cornelia (Kea) een heren-
hoeden- en pettenwinkel (15). Zij woonden met hun gezinnen boven de
winkels en bleven ook na 1930 naast elkaar wonen aan de Kerkewijk 68 en
70. Dirkje van den Bosch-van Hardeveld, die boven de werkplaats woonde
(Hoofdstraat 17b), kreeg in 1930 een gastvrij onderdak bij haar kinderloze
dochter Neeltje en schoonzoon Pieter. In het begin van de tweede wereld-
oorlog waren de inspanningen en emoties van de evacuatie met een kolen-
schuit naar Langerak teveel voor haar. Op zondag 19 mei 1940, drie dagen
na haar terugkomst in Veenendaal, overleed zij op 97-jarige leeftijd.

GEBOORTEAKTE D.D.
3 SEPTEMBER 1879
VAN LAMBERTUS VAN
DEN BOSCH (1879-
1966), DE OPRICHTER
VAN DE HOUTHANDEL

DIRKJE VAN DEN BOSCH-
VAN HARDEVELD VÓÓR
DE HERENHOEDEN- EN
PETTENWINKEL
VAN HAAR DOCHTER
CORNELIA IN DE
HOOFDSTRAAT.

STAMREEKS

OPLEIDING TOT RIJTUIGMAKER

Lambertus (Lambert) van den Bosch, geboren op 1 september 1879 als zoon van Gijsbertus van den Bosch (1834-1900) en Dirkje van Hardeveld (1842-1940), wilde rijtuigmaker worden net als zijn vader en zijn oudste broer Johan Pieter. In 1899 onderbrak hij zijn vakopleiding om als remplaçant – zelf was hij vrijgeloot – dienst te nemen bij de Nationale Militie. Hij moest het paard van een kapitein verzorgen en dat beviel hem zo goed dat hij na de contractperiode van 8½ maand nog een viertal maanden bijtekende. Daarna werkte hij, zoals gebruikelijk in die tijd, eerst bij meerdere werkgevers in andere plaatsen om zich gedurende enige maanden of een half jaar voor kost en inwoning verder in het vak te bekwamen. Dat begon in Tiel, waar hij van 10 september 1900 tot 5 januari 1901 als inwonend rijtuigmaker werkzaam was bij rijtuigmaker Gerrit de Ruijter in de Gasthuisstraat. Van 1 mei 1901 tot 9 april 1902 werkte hij in Gorinchem bij wagenmaker Van Mill en daarna was hij van 9 april 1902 tot 16 oktober 1902 inwonend rijtuigmaker bij C.C.E. Devonshire, weduwe van de gepensioneerd ambtenaar mr. H. Dentz in de Mulderstraat 10 in Utrecht. Hij werkte toen zeer waarschijnlijk bij rijtuigfabrikant A. Buitenweg, volgens een advertentie uit die tijd *een magazijn van nieuwe en tweedehands rijtuigen aan de Nachtegaalstraat 59-61 bij de Malibaan.*

Van 11 april 1903 tot 18 januari 1904 was Lambert van den Bosch inwonend rijtuigmaker bij wagenmaker Antonius Hermanus Büller in huis B 95 te Voorburg. In oktober 1904 verhuisde Wagenmakerij A.H. Büller naar een nieuw pand in de Herenstraat 139, waar de wagenmakerij omstreeks 1925 werd voortgezet door Cornelis Petrus van den Akker.

Van 14 mei 1904 tot 9 juli 1904 was Lambert van den Bosch werkzaam in Waddinxveen bij wagenmaker Dirk Verheul Jz., die na de dood van de dorpswagenmaker Arie Littooy in 1900 van diens weduwe een huis en werkplaats huurde met turfschuur en 80 m² tuingrond aan de Dorpsstraat A 84-86. Zijn wagenmakerij bestond in ieder geval nog in 1950 onder de naam NV Carrosseriefabriek Verheul.

HOUTHANDEL L. VAN DEN BOSCH

Lambert van den Bosch had de beschikking over een werkplaats in de Hoofdstraat 17, waar hij met zijn moeder boven woonde. Het klikte onvoldoende met zijn oudere broer Johan Pieter om in diens wagenmakerij te gaan werken en vermoedelijk was er in Veenendaal niet genoeg emploti om als zelfstandig wagenmaker de concurrentie aan te gaan. De vakkennis, die hem door zijn vader en de diverse wagenmakers in andere plaatsen was bijgebracht, zorgde voor een grote voorliefde voor hout als materiaal om mee te werken en te bewerken en in de jaren 1904/1906 ontwikkelde zich bij Lambert van den Bosch het idee om hout als handelsartikel te gebruiken en daarmee zijn boterham te verdienen.

Hij richtte in 1906 zijn eenmanszaak 'Houthandel L. van den Bosch' op en begon vanuit zijn werkplaats aan de Hoofdstraat met de verkoop van vrachten brandhout en stapels tasplankjes voor de diverse steenfabrieken langs de Neder-Rijn. De gebakken stenen werden op plankjes opgetast om zo goed te kunnen drogen en in Rhenen behoorden Steenfabriek A.H. Costerus & Co. en Kalkzandsteenfabriek Leccius de Ridder ongetwijfeld tot de afnemers van Houthandel L. van den Bosch.

OPSLAGTERREIN AAN DE KERKEWIJK

De zaken gingen blijkbaar voorspoedig, want op 6 augustus 1908 kocht Lambert van den Bosch een stuk weiland aan de Kerkewijk in Veenendaal (Sectie D, nr. 1516) ter grootte van 4 aren en 8 centiaren. Hij was één van de vier kopers van zo'n stuk bouwgrond aan de grens van het dorp middels een gemeenschappelijke koopakte, getekend op het kantoor van notaris J.G. Sandbrink in Veenendaal. De verkoper van de grond was Johan Pieter Christiaan Leinweber, die huisarts was in de Kruisstraat in Utrecht. Vanaf 1906 was hij ook directeur van de NV Koninklijke Veenendaalsche Sajat- en Vijfschachtfabriek voorheen Wed. D.S. van Schuppen en Zn., beter bekend als *de Scheepjeswol*. Zijn moeder was een dochter van de oprichter, Dirk Steven van Schuppen. Johan Leinweber, die in 1909 naar Rijsenburg verhuisde, was 30 jaar directeur van de textielfabriek, reden om later in de Veenendaalse wijk 't Hoorntje een straat naar hem te vernoemen. Zijn echtgenote Caroline Leinweber-Loman was zeer actief in de dorpsgemeenschap van Driebergen-Rijsenburg, waar zowel een laan als een school naar haar werden vernoemd.

De kopers van de vier percelen bouwgrond aan de Kerkewijk waren houthandelaar Lambert van den Bosch (Kerkewijk 37), timmerman Bernardus van Kreel (39), timmerman Jurianus de Geit (41) en sajETFabrikant Jan van Leeuwen (43). Een opmerkelijk artikel in de koopakte was:

Den zesden Augustus negentien honderd acht,
comparande voor mij Jacobus Guardus Sand.
brink, Notaris te Tienendaal, in tegenwoord.
sigheid van de na te noemen mij bekende
getuigen: _____

De Heer Johan Peter Christiaan Leinweber, fa.
bekant en wits wonende te Utrecht. _____

Die verklaarde uit de hand te hebben verkocht.

1° Een koopsom van veertien honderd acht
en twintig gulden aan den Heer Lambertus
van den Bosch, houthandelaar wonende te
Tienendaal, welke, ten deze mede compa.
recende, in koop verklaarde aan te nemen.
Een perceel weiland te Tienendaal aan de
Kerkwijk, kadastraal bekend in Sectie Dunder
nummro 1816, ter grootte van vier en acht
centiaar. _____

2° ingevunt. _____

De comparant verkoopt eehonde de vier ge.
melde koopsummen van de respectieve koopsom.
ontvingen te hebben, hen deswege kwiterende
bij deze. _____

Toutz verklaarden de comparanten dat voor.
schreven verkoop in koop is geschied onder de
volgende bepalingen en bedingen: _____

1° De percelen worden verkocht zondanig en in
den staat, als zy thans zich bevinden in staat.

EERSTE BLAD VAN
DE KOOPAKTE
BETREFFENDE EEN
PERCEEL WEILAND
AAN DE KERKEWIJK,
OP 6 AUGUSTUS 1908
DOOR DE DIRECTEUR
VAN 'DE SCHEEPJESWOL'
J.P.C. LEINWEBER
VOOR f1.428 VERKOCHT
AAN LAMBERTUS
VAN DEN BOSCH.

⊕ 2. Ieder koper zal verplicht zijn, uiterlijk den eersten Augustus negentien honderd dertien, op zijn gekochte, aan de zijde van de Kerkewijk, een woonhuis te stichten, waarvan de huurwaarde minstens twee honderd gulden per jaar bedraagt.

Lambert van den Bosch moest voor zijn perceel f 1.428 aan de verkopende partij betalen en aan de notaris f 28,60, zijnde 2% van de koopsom. Waarschijnlijk gebruikte Lambert van den Bosch het perceel aan de Kerkewijk de eerste vijf jaar alleen als opslagterrein, maar hij hield zich keurig aan de koopakte en liet in 1912/1913 op zijn erf een werkplaats met bovenwoning bouwen, die in juni 1913 klaar was voor gebruik.

DE BALANS VAN 1912

Uit de beginperiode van Houthandel L. van den Bosch zijn weinig cijfers bewaard gebleven. Alleen een kasboek uit 1909 bleef gespaard, waarin ook de inkopen staan vermeld uit de jaren 1911 - 1917. Naast enige andere aantekeningen bevat het kasboek ook een balans over 1912:

te goed	f 3.741,68
houtvoorraad	f 2.000,00

samen	f 5.741,68
schulden	f 2.724,24

saldo	f 3.017,44
in kas	f 300,-

totaal	f 3.317,44

Volgens hetzelfde kasboek kocht Lambert van den Bosch in 1912 vijf keer een wagon hout bij Houthandel E. van de Stadt & Zoonen in Zaandam, drie wagons hout bij Houthandel Van Doesburgh & Co. in Zaandam en twee wagons hout bij Houthandel A. ten Remmert, eveneens in Zaandam. Voor de tien wagons hout betaalde hij in totaal f 5.684,02. Voor carbolineum, teer en asfalt moest hij f 41,89 betalen aan A.W. van der Linden & Co. in Amsterdam en de twee percelen *peppelen boomen* (populieren), die hij van notaris J.G. Sandbrink kocht, kostten hem f 70. Verder betrok hij in 1912 van de firma H.G. Hoogenboom in Utrecht een vat carbolineum, 2½ l terpentijn, 1 l oud eikenbeits, een busje en een kruik voor in totaal f 11,25.

DE IN JUNI 1913 IN
GEBRUIK GENOMEN
'HOUT-HANDEL' VAN
LAMBERT VAN DEN
BOSCH MET WERK-
PLAATS EN BOVEN-
WONING AAN DE
KERKEWIJK 37. HET
PAND UITERST LINKS
HOORDE BIJ DE
WAGENMAKERIJ MET
WONING VAN ZIJN
BROER JOHAN PIETER
(KERKEWIJK 33).

Over de omzet en winst in 1912 zijn geen gegevens bekend. Uit het kasboek van 1909 blijkt wel dat timmerman H. van Essen de belangrijkste klant was in dat jaar. Die kocht het hele jaar door een keur aan op maat gezaagde balken, latten, battingen, schroten, plinten, drempels en kralen. Voor bijvoorbeeld geschaafde en geploegde vuren delen van 1 x 8 duims betaalde hij 5 cent per voet, voor plinten 2½ cent per voet en voor een eiken drempel f 1,15. Regelmatige afnemers waren verder P. van den Bosch, Van den Dikkenberg, J. van Doorn, de weduwe van Eden, J. van Engelenburg, C. Hardeveld, B. van Kreel, Van Krieken, Gebr. van Leeuwen, J. Lustgraaf, A. Nieboer, P. van Rijn, C. Schoenman, R. van de Waal in Rhenen, F. van Zanten en G. van Zanten.

✚ In die tijd werden de dikte- en breedtematen van hout in Nederland doorgaans aangeduid in Amsterdamse duimen (25,74 mm) en de lengtematen in Amsterdamse voeten (28,313 cm). In één voet gaan dus 11 duimen. Als aanduidingen voor voet en duim worden enkele en dubbele accenttekens gebruikt. Zo staat 2' 4" voor 2 voeten en 4 duimen. In de bouwbranche was men meer gewend met Engelse duimen te werken (25,40 mm). Tot ver in de twintigste eeuw waren er timmermansduimstokken in de handel, waar aan de ene zijde centimeters en aan de andere zijde Engelse duimen of inches stonden en aan één smalle zijde Amsterdamse duimen. Naast Amsterdamse en Engelse duimen en voeten en het metrieke stelsel had de houthandel ook nog te maken met de Rijnlandse duim (26,16 mm) en de Sint-Petersburger standaard (4,672 m³). Het kostte de houthandel veel moeite om in deze warwinkel van maten orde te scheppen. Pas in de tweede wereldoorlog ontstonden vaste normen en uniformiteit in de te factureren maten door de gedwongen samenwerking van handel en industrie met het Rijksbureau voor Hout.

EVERDINA EVERHARD

Op 31 maart 1908 kwam Everdina Everhard als 15-jarig meisje per trein van Amsterdam naar Veenendaal om het vak van modiste te leren en te gaan werken in de dameshoedenwinkel van Neeltje van den Bosch, bij wie zij ook in de kost ging. Zij was op 15 februari 1893 geboren in Amsterdam als dochter van Herman Hendrik Everhard en Flora Pauwlina Rutgers. Haar vader had zich van kruier opgewerkt tot stalhouder in de Van Baerlestraat, maar begin 1908 was hij failliet gegaan. Zijn kinderen moesten elders hun boterham zien te verdienen en vermoedelijk via een advertentie hadden haar ouders de stageplaats in Veenendaal voor Everdina weten te bemachtigen. In Veenendaal leerde Everdina al gauw Lambert van den Bosch kennen, die zijn houthandel dreef naast de hoedenwinkel. Aan deze jongere broer van haar werkgeefster gaf zij vijf jaar later haar ja-woord, ondanks het leeftijdsverschil van dertien jaar.

Het huwelijk vond op 26 juni 1913 in Amsterdam plaats. Herman Hendrik Everhard was toen koetsier van beroep en was inmiddels al drie jaar weduwnaar. Op 1 juli 1913 betrok het jonge echtpaar hun nieuwe huis aan de

Kerkewijk 37 in Veenendaal. Lambert van den Bosch en Everdina Everhard kregen vijf kinderen: Flora Paulina (geboren op 4 mei 1914, overleden op 1 juli 2005), Gijsbertus (* 30-11-1916, † 24-11-2002), Dirkje (* 30-1-1920), Herman Hendrik (* 18-11-1921, † 13-5-1989) en Johan Pieter (* 10-2-1924, † 20-3-1924). Hun woning bevond zich boven de werkplaats van circa 6 x 12 m, die met twee halfronde poortdeuren toe-

DE KINDEREN VAN
LAMBERTUS EN
EVERDINA VAN DEN
BOSCH: V.L.N.R.
BERTUS, FLOOR,
HERMAN EN DICKY.

AFKONDIGING IN
VEENENDAAL VAN
HET HUWELIJK VAN
LAMBERTUS VAN DEN
BOSCH EN EVERDINA
EVERHARD, DAT
GESLOTEN WERD
IN AMSTERDAM OP
26 JUNI 1913.

gankelijk was voor paard en wagen. Links van de ingang naar de werkplaats was de voordeur met de trap naar de bovenwoning. Op de open zolder werden in 1927 nog twee extra slaapkamers gebouwd.

DE EERSTE WERELDOORLOG

Lambert van den Bosch verhuurde zijn werkplaats in de Hoofdstraat aan Job van Essen en verplaatste zijn werkzaamheden naar de Kerkewijk, zo'n tweehonderd meter zuidwaarts aan de overkant. Een jaar later, in de stralende zomer van 1914, vonden verhitte bijeenkomsten plaats in kanselarijen, ministeries en residenties van vele landen in Europa. De schoten van de Servische nationalist Gavrilo Princip op 28 juni in Serajewo, die een einde maakten aan het leven van de Oostenrijkse troonopvolger Franz Ferdinand, markeerden het startschot van een nerveuze diplomatieke activiteit in de Europese hoofdsteden. Het resultaat was een oorlog van ongekende omvang en wreedheid, waarin drie keizerrijken ten onder gingen. In Nederland besloot het kabinet op 31 juli tot een algehele mobilisatie. Overal in ons land verschenen opkomststiffies aan de muren, luidden de kerkklokken, brachten de boeren hun paarden voor keuring en vordering naar de kazernes en hamsterden de huisvrouwen uit vrees voor prijsstijgingen. Ook Lambert van den Bosch, die met groot verlof was, moest in augustus 1914 opkomen om dienst doen bij de landweer. Hij werd ingedeeld bij het 18^e bataljon van de 1^e compagnie infanterie, in garnizoen te Vreeswijk. Op 15 mei 1915 keerde hij terug naar Veenendaal, waar hij naast de houthandel een extra handeltje begon in kippen en eieren. In oktober 1915 kocht hij zelfs 7 varkens voor f 106 en in februari van het volgende jaar 36 eenden voor f 72.

✚ *Tijdens de eerste wereldoorlog bleef Nederland neutraal en ongeschonden, omdat de Duitse troepen rechtstreeks België waren binnengevallen om Frankrijk aan te kunnen vallen. Toch ondervond de Nederlandse economie en ook de houthandel veel hinder van deze oorlog. In 1916 werd de distributiewet van kracht, die de levensmiddelenvoorziening regelde. Hout vanuit Duitsland importeren of naar dit land exporteren was ten strengste verboden. De invoer van hout uit de Oostzeelanden ondervond problemen. Vanwege mijnnegevaar op de Noordzee vond het overladen meestal in Delfzijl plaats. Vooral in de laatste oorlogsjaren 1917 en 1918 was er onder andere gebrek aan hout, brandstoffen en verbruiksmateriaal. In 1918 stagneerde de houtaanvoer volledig. De prijzen stegen ongeremd. Niemand betaalde meer en de wissels kwamen onbetaald terug.*

Op 1 oktober 1915 kocht Lambert van den Bosch voor f 11,50 een perceel beukenbomen van de heer Zaaier op de Bruinehorst en voor f 25 drie

percelen sparren van jonkheer Van Asch van Wijk van kasteel en landgoed Prattenburg. In de eerste helft van 1916 kocht hij nog een wagon hout van NV Houthandel v/h G. Key in Amsterdam, maar in januari 1917 liet Lambert van den Bosch houtstammen per trein naar Zaandam vervoeren, nadat hij aan Houthandel D.J. Jonkman in Zaandam 52 sparrenstammen had verkocht voor f 21 per m³. Van de weduwe Cornelius kocht hij in 1917 drie fijne dennen voor f 17, van mevrouw De Ridder 35 peppels voor f 835, van de graaf van Amerongen elf dennen voor f 72, van mevrouw Pijnappel 35 peppels voor f 722 en van de heer Van Ginkel twee peppels voor f 30. Via de plaatselijke architecten en aannemers nam hij de leveranties van op maat gezaagd hout aan voor bouwprojecten. Zo nam hij in 1914 volgens bestek voor f 25,50 de levering aan van het hout voor de bouw van een kerkgebouw. Daarna volgde voor f 7,22 een bestek voor twee huizen van De Gooyer en in 1916 voor f 17,25 een bestek van Van Buuren.

GEBR. VAN DEN BOSCH

Samen met zijn broer Johan Pieter kocht Lambert van den Bosch in 1917 vooral de duurdere soorten bomen in, zoals tien iepenbomen van E. van Baren voor f 150, vier eikenbomen van Van de Scheur voor f 140 en twaalf iepen- en drie eikenbomen van Ravenhorst voor f 215. Van Philips betrokken zij 166 beukenbomen voor f 5.300. Voor het rooien ervan huurden zij voor f 1,50 tot f 2,25 per persoon per dag één tot vier arbeidskrachten in en voor het vervoer naar of van het station betaalden zij rijloon voor een paard- en wagen per ton. Overige kosten waren onder andere briefport, vrachtbrieven, telefoon, drie zagen, een ketting, boekjes, vijlen, de kosten voor reizen naar Amsterdam, waar de bospercelen werden geveild, het treinvervoer van het hout en de huur voor opslag bij de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij.

Naast het hout voor eigen gebruik in de wagenmakerij van Johan Pieter van den Bosch en het hout dat Lambert van den Bosch aan aannemers kon verkopen, verkochten de Gebr. Van den Bosch het ruwe beukenhout per wagon aan hout- en brandstofhandelaren als Jansen in Ede, Klemkerk & Co. in Bussum, E. van de Stadt & Zoonen in Zaandam, P. Rot Cz. in Westzaan, Rudolf Adelaar in Deventer, Joh. Beek in Den Haag en Hersie Bruin voor f 40 à f 50 per 1000 kg. Het iepen- en eikenhout verkochten zij voor f 37,50, respectievelijk f 40 per 1000 kg als brandhout aan de Brandstoffen Commissie in Krommenie. Toen de oorlog in 1918 ten einde liep importeerden de grote houthandelaren weer hout uit de Oostzeelanden en daarmee kwam ook een einde aan de samenwerking tussen de Gebr. Van den Bosch bij het rooien van Nederlandse bomen.

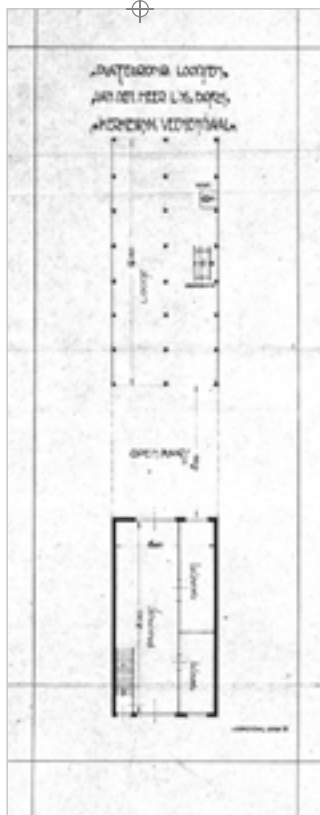

HET VERVOER VAN DE BOMEN GING DE EERSTE DERTIG JAAR NOG MET PAARD EN WAGEN.

DE BOMEN MOESTEN OP DE ROOIPLAATS IN STUKKEN WORDEN GEZAAGD, ZOALS HIER BIJ ACHTERBERG.

PLATTEGROND VAN
DE GEBOUWEN VAN
DE HOUTHANDEL,
BEHORENDE BIJ
DE AANVRAAG VOOR
DE HINDERWET-
VERGUNNING IN 1921.

✚ De bomen werden door paarden uit het bos gesleept en met paard- en wagens naar het bedrijf gereden. Lambert van den Bosch was zelf eigenaar van deze paarden, die hij mocht stallen bij een naburige koetsier. Eigenhandig bouwde hij daarvoor een extra schuur bij de stallen van de koetsier.

De samenwerking tussen de broers Johan Pieter (Jan) en Lambert van den Bosch zette zich in de jaren 1921 en 1922 voort in het samen bouwen van een aantal woningen. Opdrachtgevers waren onder andere de familie Nieuwamerongen, landbouwer Evert Haverkamp aan het Panhuis en N.S.-ploegbaas Hendrik Vermeer aan de Geerscheweg. De prijzen van de huizen varieerden van f 3.000 tot f 3.500.

MACHINALE HOUTZAGERIJ

Lambert van den Bosch bouwde omstreeks 1919 een dubbele houtloods van circa 6 x 15 m achterop het erf. Tussen de bestaande werkplaats en de loods bleef een binnenplaats over van circa 6 x 8. De modernisering kreeg vat op het bedrijf, want op 1 november 1921 verleenden burgemeester en wethouders van Veenendaal een vergunning in het kader van de hinderwet tot het oprichten van een houtzagerij, te drijven door een elektromotor van tien (10) P.K. De nieuwe zaagmachine en

HINDERWETVERGUNNING, DIE LAMBERTUS VAN DEN BOSCH IN 1921 KREEG VOOR EEN MACHINALE HOUTZAGERIJ, AANGEDREVEN DOOR EEN ELEKTROMOTOR VAN 10 PK.

elektromotor kregen een plaats in de houtloods en Houthandel L. van den Bosch verwierf tevens de status van machinale houtzagerij.

Omstreeks 1920 kocht Lambert van den Bosch twee percelen weiland aan de overkant van de gemeentesloot, die aan de achterzijde van zijn erf liep (ter plaatse van de huidige Tuinstraat). Het nieuwe opslagterrein (kadernummers 1985 en 1258) van ongeveer 25 are werd aan de westzijde begrensd door deze gemeentesloot en aan de zuidzijde door het omleidingskanaal. Hij liet een smalspoor aanleggen om het hout met een lorrie over de rails via een bruggetje over de gemeentesloot te verplaatsen naar de houtloods en bouwde op het nieuw verworven terrein een tweede houtloods. Ook voor deze loods vroeg en kreeg Lambert van den Bosch een vergunning voor een zaagmachine met elektromotor van 10 pk. Hij liet in het voorjaar van 1922 de tweede, 11 m brede houtloods over het smalspoor heen met 8 m uitbreiden met een uitbouw van 5 x 5 m voor de nieuwe zagerij.

✚ *Lambert van den Bosch was regelmatig op reis om klanten en leveranciers te bezoeken of hout in te kopen. Toen zijn rechterhand Wim Heikamp in militaire dienst moest kwam dat natuurlijk zeer ongelegen. Tijdens een drukke periode schreef Lambert van den Bosch een brief aan zijn commandant: 'Aan den WeledeleHeer Commandant der 3^e Compagnie Reserve Bataljon in de Legerplaats Zeist. Weledele Heer, Ondergetekende L. van den Bosch Houthandel Veenendaal*

OPSLAGTERREIN
ACHTER DE HOUTHAN-
DEL AAN DE KERKEWIJK
MET LOODSEN EN
SMALSPOOR, NA DE
UITBREIDING MET
TWEË EXTRA PERCELEN
WEILAND AAN DE
OVERKANT VAN DE
GEMEENTESLOOT
OMSTREEKS 1920.

verzoekt U.E. beleefd de landweer soldaat W. Heikamp een verlof toe te staan van twee maanden, ingaande zoo spoedig mogelijk. Reden waarom ondergetekende zich beleefd tot U.E. wendt zijn de drukke werkzaamheden in de hout-handel, waarvoor ik dagelijks op reis moet. Aangezien W. Heikamp zeven jaar in mijn zaak werkzaam is geweest, waarvan hij negen maanden de zaak geheel zelfstandig heeft gedreven (doordat ondergetekende 9 maanden onder de wapenen geweest is) kan niemand mijn plaats vervangen dan W. Heikamp. Hopende door dit beleefde verzoek van U.E. een gunstige beschikking te verkrijgen, teken ik, Uw dw. dn. L. van den Bosch'.

NAAR DE BANK

Na de oorlog kende de Nederlandse houthandel een korte opleving, waarna van 1920 tot 1924 een crisis volgde die ook de houthandel in haar greep hield. De periode 1924 tot 1929 vormde echter een gouden tijd voor de houthandel. Lambert van den Bosch, die in 1919 en 1920 nog vijf wagons hout per jaar liet komen, kocht in de jaren 1921 en 1922 slechts één wagon hout per jaar in. Daarnaast kocht hij in januari 1922 van Graaf Bentinck zeven eiken voor f 166, twee peppels voor f 52 en vier essen voor f 108, alles te betalen in januari 1923. Ook Houthandel L. van den Bosch profiteerde in de daarop volgende jaren van de aantrekkende economie en dat leidde in 1926 tot het besluit om naar de bank te gaan.

Tot dan toe was het de gewoonte de leveranties in één keer of in enkele termijnen contant te betalen. Sommige leveranciers kwamen in het begin van het jaar op bezoek om het geld van alle leveringen van het afgelopen jaar op te halen en meteen een nieuwe jaarorder te noteren. Ook de vaste afnemers betaalden vaak maar één of twee keer per jaar. Lambert van den Bosch wilde met zijn tijd meegaan en van zijn verdiende geld rente ontvangen. Op 1 januari 1926 opende hij met een eerste storting van f 20 een rekening-courant bij het Veenendaalse filiaal van de Nationale Bankvereniging in Utrecht, die later opging in de Rotterdamsche Bankvereniging (nu ABN AMRO).

Hij betaalde via de bank de rekeningen van Houthandel 'de Vrede', NV Houthandel voorheen Bontekoning & Aukes, NV Houthandel v/h G. Key, G. Kamphuis, H. Simonsz. en Zoon, Van Wessem & Co., H.H. Nieuwenhuis, Gemeentelijk Elektriciteitsbedrijf, C. Bruynzeel, Pieter de Lange en andere leveranciers voor in totaal f 47.931,85 in 1926. De afnemers betaalden hem slechts f 5.035,07 via zijn rekening-courant, waaruit blijkt dat de meeste verkopen nog steeds contant werden afgerekend. In 1926 stortte Lambert van den Bosch 37 maal op eigen rekening voor in totaal f 43.770. Aan interest ontving hij f 6,28 en op 1 januari 1927 begon hij met een batig saldo van f 879,50.

CRISISTIJD EN TWEEDE WERELDOORLOG

3

1926-1946

DE MACHINALE SCHAVERIJ

Op 8 april 1929 kreeg Lambert van den Bosch een hinderwetvergunning ...tot uitbreiding van een inrichting voor machinale houtbewerking door het bijplaatsen van een electromotor van 10 P.K. voor het drijven van een eveneens bij te plaatsen schaafmachine op het perceel kadastraal bekend gemeente Veenendaal in sectie D. no. 1516. De inrichting moest voltooid en in werking gebracht zijn vóór 1 juli 1929. De schaafmachine werd links achter in de eerste houtloods geplaatst. De machinale schaverij droeg ongetwijfeld bij aan de sterke groei die de firma L. van den Bosch in de jaren dertig doormaakte.

HET ECHTPAAR
LAMBERTUS
VAN DEN BOSCH
(1879-1966) EN
EVERDINA EVERHARD
(1893-1987).

De volgende stap in de uitbreiding van het machinepark vond in het voorjaar van 1935 plaats. Burgemeester en wethouders van Veenendaal verleenden Lambert van den Bosch toen een hinderwetvergunning ... *tot het uitbreiden van zijn machinale houtbewerkingsinrichting door het bijplaatsen van drie machines op het perceel, kadastraal bekend gemeente Veenendaal, sectie D. no. 1985.* De drie elektromotoren van elk 2 pk kregen een plaats aan de overkant van de gemeentesloot, in de open ruimte van 5 x 6 m vóór de zagerij. Deze open ruimte werd eerst overkapt en gekoppeld aan de uitbouw van de tweede houtloods. De motoren dienden voor de aandrijving van een langgatboormachine, een schuurmachine en een cirkelzaag.

✚ *Op de plattegrond die bij de hinderwetvergunning uit 1929 hoort, staat aan de linkervoorzijde van de eerste houtloods een garage ingetekend. Lambert van den Bosch was één van de eerste autobezitters in Veenendaal en was de trotse eigenaar van een T-Ford, die hij door de oude werkplaats en over de open binnenplaats moest rijden om bij de garage te komen. Hij kocht de auto op een zaterdagmiddag van Bart de Kroon, die hem kwam brengen met de woorden: 'Maandagmorgen kom ik je leren autorijden'. Na enige instructies op maandagmorgen mocht Lambert zelf ook een stukje rijden, waarna Bart zei: 'Je kunt het wel'. Toen Lambert van den Bosch in 1937 een motorrijbewijs haalde, kreeg hij daar zonder examen meteen een rijbewijs voor de auto bij.*

AANNEMER L. VAN DEN BOSCH

Naast het schaven en op maat zagen van hout beperkten de overige betaalde werkzaamheden, die Lambert van den Bosch in de eerste jaren uitvoerde, zich tot het repareren van een houten tafel of stoel, het bevestigen van twee stokken aan een snoeimes of het maken van een houder voor een vlaggenstok. Gaandeweg volgden reparaties aan huizen. Bedrijven als Ritmeester, Frisia, Scheepjeswol, Vervo, de gasfabriek en kousenfabriek Gebr. van Leeuwen gaven in de jaren twintig en dertig regelmatig opdrachten voor reparaties, verbouwingen of uitbreidingen. Ook de gemeente

Veenendaal, de Gereformeerde Kerk, het Tehuis voor Ouden van Dagen en woningbouwvereniging Patrimonium werden in de jaren dertig opdrachtgevers van aannemer L. van den Bosch.

De bouwwerkzaamheden vonden hoofdzakelijk plaats in Veenendaal, maar het werkgebied strekte zich ook uit naar Achterberg, De Klomp, Ederveen, Elst, Emminkhuizen, Middelbuurt en Rhenen en in latere jaren naar Bennekom, Ede, Renswoude en Wageningen.

✚ *Lambert van den Bosch bouwde ook een nieuwe woning voor zijn gezin. Hij kocht een perceel bouwgrond aan de Kerkewijk en liet zijn bureaus van architectenbureau Erven B. van Kreel een bouwtekening maken met een begroting van f 8.000. Op 21 augustus 1931 kreeg Lambert van den Bosch de bouwvergunning en op 11 maart 1932 de vergunning tot het in gebruik nemen van de nieuwe woning. Op 16 maart 1932 verhuisde hij met zijn gezin naar Kerkewijk 163 en verhuurde de woning boven de werkplaats aan de Kerkewijk 37 aan één van zijn werknemers.*

Op de bouwtekening werd de Kerkewijk nog 'Straatweg Ingesche Veer - De Klomp' genoemd. De tekening maakt ook duidelijk dat de nieuwe woning een prachtige grote villa was met een voorkamer met halfronde uitbouw, een achterkamer met serre, een keuken, een bijkeuken en een grote tuin met terras. Op de eerste verdieping waren vier slaapkamers en een badkamer gesitueerd en daarboven een grote zolder.

DE EIGEN WONING DIE
LAMBERT VAN DEN
BOSCH IN 1931/1932
VOOR ZIJN GEZIN
BOUWDE AAN DE
KERKEWIJK 163.

De economische crisis na de beurskrach van 24 oktober 1929 in New York zou nog de gehele jaren dertig wereldwijd voortduren. In 1932 en 1933 was ook in Veenendaal en omgeving niet genoeg werk meer te krijgen voor aannemer - houthandel L. van den Bosch. Om zijn mensen aan het werk te kunnen houden kocht Lambert van den Bosch twee percelen bouwgrond aan de Bergweg en de Parallelweg. Daarop bouwde hij voor eigen rekening drie woningen, die hij vervolgens verhuurde. Het betrof een blok van twee woningen aan de Parallelweg 117 en 118, waarvoor hij een bouwvergunning kreeg op 13 mei 1932 en een vrijstaande woning aan de Bergweg 31, waarvoor de vergunning op 30 oktober 1933 afkwam.

DE WONINGEN
PARALLELWEG 117
EN 118, DIE LAMBERT
VAN DEN BOSCH IN 1932
VOOR EIGEN REKENING
BOUWDE.

DE VILLA BERGWEG 31,
DIE LAMBERT VAN DEN
BOSCH IN 1933/1934
VOOR EIGEN REKENING
BOUWDE, WERD VAN
1950-1963 BEWOOND
DOOR ZIJN ZON
BERTUS.

De twee woningen aan de Parallelweg waren met ca. 7 x 4,50 m zeer bescheiden van omvang. Op de begane grond was een voorkamer van 2,60 x 3 m met daarachter een woonkamer van 4 x 4,50 m, een kleine uitgebouwde keuken en een schuur achter in de tuin. Boven waren drie kleine slaapkamers en een badkamer met daarboven een zolder. De woning aan de Bergweg had meer het karakter van een villa met beneden twee kamers van 6 x 4 m en 4 x 4 m en een grote hal, serre en keuken. Er waren twee grote slaapkamers op de eerste verdieping en één slaapkamer op de zolderverdieping. In 1934 bouwde Lambert van de Bosch een schuur bij de woning. Bergweg 31 zou later nog bewoond worden door het gezin van zijn zoon Gijsbertus (Bertus).

HOENDERPARK EN BROEDMACHINES

Een andere activiteit die Lambert van den Bosch in de jaren dertig ont-plooidde was het houden van kippen en schapen. Hij pachtte een stuk grond in *De Hondsche Elleboog* bij de Dijkstraat en richtte daar een hoenderpark in, waar ook de schapen liepen. Via de Jaarbeurs kwam hij in aanraking met een Zwitserse fabrikant van broedmachines. In 1933 ging hij een weekje naar Zwitserland om 'de kunst af te kijken', kocht voor f 1.200 een broedmachine en verkreeg de rechten om zelf van deze broedmachines van redwood hout in Nederland te mogen maken en te verkopen.

In de broedmachine, die een plaats kreeg achter in de tuin van de villa, gingen 16.000 eieren. De meeste van de kuikens die uit de eieren kwamen werden meteen verkocht, het overschot ging naar het eigen hoenderpark. Het aantal schapen varieerde van één of twee tot meer dan tien stuks. Lambert van den Bosch bezat bijvoorbeeld op 1 januari 1935 tien schapen, kocht er in dat jaar vier bij en verkocht er acht, zodat er op 1 januari 1936 zes op de balans stonden voor tien gulden per stuk. In 1936 investeerde hij voor f 670 aan nieuwe kippenhokken en afrasteringen en verkocht dat jaar voor f 2.150,90 aan eieren. In 1938 breidde Lambert van den Bosch deze activiteiten nog uit met een tweede hoenderpark. De al wat oudere werknemer Mees van Ginkel ging 's morgens van huis af eerst op zijn fiets naar de hoenderparken om de kippen en schapen te verzorgen.

EVERDINA VAN DEN
BOSCH-EVERHARD
MET KLEINDOCHTER
DINY IN HET
HOENDERPARK IN
'DE HOLLANDSCHE
ELLEBOOG'
BIJ DE DIJKSTRAAT.

HET KANTOOR

Lambert van den Bosch was een echte koopman en inventieve ondernemer, die gemakkelijk overschakelde op nieuwe activiteiten. De boekhouding liet hij echter graag aan zijn vrouw over. Everdina van den Bosch-Everhard belastte zich vanaf het huwelijk met de boekhouding, de correspondentie en andere administratieve werkzaamheden. Als Lambert van den Bosch op reis was bemoeide zij zich ook met de zaken en lette op of het personeel wel doorwerkte. Dat viel niet altijd in goede aarde bij chef Wim Heikamp, die dan eigenlijk de leiding had. Vaste werknemers in de vooroorlogse tijd waren verder o.a. Mees van Ginkel, Joop van der Haar, Jan en Kees Heikamp, Gijs van Kruistum, Jan Prins, Bart Veenendaal en Jan Versteeg. Na de oorlog werkte Wim Heikamp als zelfstandig voerman voor houthandel L. van den Bosch en sleepte met zijn paarden de bomen uit de bossen.

✚ *Lambert van den Bosch ging dikwijls op maandag per trein naar de houtbeurs in Amsterdam. Toen hij eens te laat op het perron kwam en de trein juist zag weggrijden, zei de stationschef: 'Bosch, had je ook nog meegewild?' Hij blies meteen op zijn fluit en de trein kwam terug om Lambert alsnog te laten instappen. Als hij om 17.00 uur terugkwam haalde zijn trouwe hond Max hem altijd op. Als Everdina zei: 'ga hem maar halen' ging Max op weg naar het station en als zij dat vergat wachtte Max tot hij de trein in de verte hoorde aankomen. Twee keer per jaar ging de hele familie mee naar Amsterdam om nieuwe kleren te kopen. Dan gingen ze met de auto en moest Everdina de weg wijzen. 'Ik moet eens even goed kijken, het is hier allemaal zo veranderd', zei ze dan en liet Lambert maar weer een rondje rijden. De familieleden slaakten altijd een zucht*

DE HOND MAX DIE
ZIJN BAAS LAMBERT
VAN DEN BOSCH
REGELMATIG VAN HET
STATION HAALDE.

van verlichting als zij bij tante Nel waren gearriveerd, een zus van Everdina. Die woonde buiten de stad en na de gebruikelijke visite was de weg naar huis van daaruit gemakkelijk te vinden.

Oudste dochter Flora Paulina (Floor) van den Bosch hielp vanaf 1929 mee in de administratie na het doorlopen van de mulo. In de loop der jaren kreeg zij meer verantwoording en zorgde voor de betalingen aan de vaste leveranciers, zoals Blauwe Kamer, Bontekoning & Aukes, Fijnhouthandel, De Jong en Schouten, De Zwarte Bruinvisch, Kamphuijs en Loosbroek, Key, P. de Lange, Tulp, Van Wessem & Co. en William Pont. Met loodgieter Bouwman en smid Takken uit Veenendaal ontstond een soort ruilhandel; die waren zowel klant als leverancier. Elke zaterdagmorgen betaalde Floor van den Bosch 'contant in het handje' de lonen uit aan de circa vijftientig werknemers, terwijl haar vader naast haar zat om alles goed te controleren. Pas na de oorlog kwamen er loonzakjes in gebruik. Naast de rekening bij de Rotterdamsche Bankvereniging opende Flora voor de aannemer - houthandel in 1935 een rekening bij de Boerenleenbank en in 1936 een postrekening.

✚ Als lid van de 'Verpleegcolonne der Afdeling Veenendaal' behaalde Flora van den Bosch in de jaren dertig het 'Bewijs van Geoefendheid als Helpster'. Als een knecht zich had verwond werd Flora geroepen, die dan met een grote verbandkist toesnelde. Toen haar broer Herman eens zonder toestemming brandhout aan het zagen was en zijn duim er half afzaagde, liep zij onmiddellijk met hem naar huisarts Engel en ging vandaar met Herman naar het ziekenhuis in Amersfoort, waar een chirurg ervoor zorgde dat de duim behouden bleef, hoewel Herman niet alle bewegingen meer kon maken.

✚ FLORA, DE OUDSTE DOCHTER VAN LAMBERT VAN DEN BOSCH, ZORGDE BIJ DE HOUTHANDEL VOOR DE EERSTE HULP BIJ ONGELUKKEN.

DE RESULTATEN IN 1935 T/M 1938

Een paar bewaard gebleven schriften met de jaarbalansen en verlies- en winstrekeningen van 1935 t/m 1938 geven een aardig beeld van de verschillende activiteiten en de gang van zaken in die tijd. Hieronder de belangrijkste posten van de verlies- en winstrekeningen in guldens:

	1935	1936	1937	1938
Afschrijvingen	1.602,59	1.434,00	1.158,39	570,98
Lonen	282,65	787,66	4.037,70	2.358,68
Onkosten	2.035,55	3.678,07	2.504,98	3.891,90
Netto huren	1.497,13	1.243,09	1.526,70	3.434,48*
Bruto winst				
op hout	5.055,52**	5.731,42	7.283,78	6.484,55
op schapen	43,75	153,52	51,68	28,90
op kippen	176,02	- 554,26***	- 469,62	- 599,99
op kuikens	654,13	1.740,65	2.451,42	1.282,74
op broedmachines	1.113,94	714,54	873,71	511,56
Netto winst	1.541,99	1.784,86	2.026,30	2.300,43

REKENING VAN
DE HOUTHANDEL
UIT 1935.

* Inclusief boekwinst van de huizen aan de Parallelweg, die Lambert van den Bosch in mei 1938 had verkocht voor f 13.900.

** De bruto winst op hout in 1935 is inclusief f 537,78 winst op de f 4.069,02 verkoop aan houten sigarenkokers. In 1935 kocht Lambert van den Bosch voor f 766,14 een machine voor het vervaardigen van sigarenkokers en betaalde f 185 voor de bijbehorende octrooirechten. In de daarop volgende jaren werd deze activiteit niet meer apart in de boeken vermeld.

*** Het verlies op kippen in 1936 en de volgende twee jaren werd naast de kosten voor het voer veroorzaakt door het grote aantal kuikens die ieder jaar werden toegevoegd. De waarde daarvan kwam in de boekhouding terecht als verkoop van kuikens en inkoop van kippen.

LAMBERT VAN DEN BOSCH GING REGELMATIG MET ZIJN GEZIN OP VISITE BIJ DE FAMILIE VAN DEN BERG IN IJZENDOORN, EEN BEVRIENDE ZAKENRELATIE.

V.L.N.R.: STAAND: EVERDINA VAN DEN BOSCH-EVERHARD, FLOOR VAN DEN BOSCH, DE HEER VAN DEN BERG EN LAMBERT VAN DEN BOSCH, ZITTEND HERMAN EN DICKY VAN DEN BOSCH.

✚ Lambert van den Bosch kocht ook in de jaren dertig bomen uit de Nederlandse bossen. Zijn mannen kapten bijvoorbeeld een tijdje in Otterlo en kampeerden dan doordeweeks in het bos. Lambert van den Bosch ging dan 's nachts met een rijtuig op pad om zijn knechten het eten en drinken voor de nieuwe dag te brengen. Toen zij in een bos bij Scherpenzeel aan het kappen waren ging Lambert er per fiets naar toe.

Lambert van den Bosch kocht ook hout van Van den Berg in IJzendoorn. De relaties 'van over de Rijn' stonden goed aangeschreven bij de Betuwnaars en kregen vaak voorrang. Lambert van den Bosch ging regelmatig met het hele gezin op visite bij de familie Van den Berg, die een buitengoed bezat met villa en boomgaarden. De kinderen hielpen dan de knecht mee met het plukken van appels en peren en werden flink verwend.

DE TWEEDE WERELDOORLOG

Op 23 augustus 1939 werd tussen Duitsland en Rusland een niet-aanvalsverdrag gesloten. Dit betekende dat Hitler zijn handen vrij had om Polen aan te vallen, dat echter een verdrag van wederzijdse militaire bijstand had gesloten met Engeland en Frankrijk. Een nieuwe Europese oorlog leek onvermijdelijk. Vanwege deze acute oorlogsdreiging kondigde de Nederlandse regering de algemene mobilisatie af en besteedde extra geld om de defensie te versterken. In de laatste vier maanden van 1939 en de eerste vier maanden van 1940 leverde aannemer - houthandel L. van den Bosch heel veel hout aan defensieonderdelen als luchtbescherming, inundatie en artillerie. Voor de infanterie maakte het bedrijf talloze loopgraafschotten.

Toen de Duitsers op 10 mei 1940 ons land binnenvielen, begon ook voor Nederland de oorlog en werden de inwoners van Veenendaal geëvacueerd. Het dorp lag te dicht bij de Grebbelinie en iedereen moest naar een adres in Elst bij Rhenen om vandaar per boot naar veiliger oorden te worden vervoerd. Bertus en Herman van den Bosch reden zieke mensen naar de boten in Elst, de anderen inwoners van Veenendaal gingen te voet. Bertus en Herman wilden eigenlijk stiekem bij de zaak blijven, maar toen zij op de Markt krijgsgevangenen zagen, besloten ze toch maar met de boten mee te gaan.

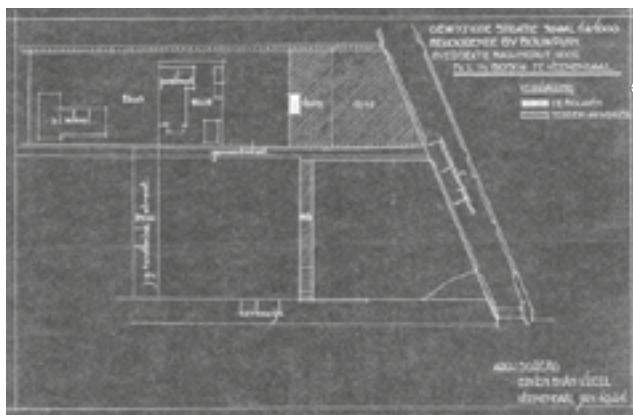
✚ *De moeder van Lambert van den Bosch, Dirkje van den Bosch-van Hardeveld kreeg een plaatsje toebedeeld op de bodem van een kolenschuit en de 97-jarige zei tegen haar kinderen: 'Ik begrijp niet dat jullie zo slecht voor me zijn, dat ik op deze leeftijd nog op de grond moet liggen'. De familie van den Bosch werd ondergebracht bij een boer in Langerak.*

Floor van den Bosch was een dag eerder al om 08.00 uur naar het postkantoor gegaan om de benodigde 3.000 gulden kasgeld te halen voor het uitbetalen van de lonen. Toen zij het geld had gekregen, deed de postbeambte meteen het luik dicht. Het postkantoor werd gesloten, maar Lambert van den Bosch was blij dat hij zijn mensen nog een weekloon kon meegeven.

Na het verschrikkelijke bombardement op Rotterdam op 14 mei 1940 gaf Nederland de strijd op en werd ons land door de Duitsers bezet. Op donderdag 16 mei waren de meeste inwoners van Veenendaal weer thuis. De houthandel werd zo goed en kwaad als het ging tijdens de hele oorlog voortgezet. Omdat de houtleveranties van groot algemeen nut waren – de houthandel leverde onder andere hout aan de dienst voor de voedselvoorziening, aan de Nederlandsche Heidemaatschappij, aan wagenmakers, boerenbedrijven, kolenmijnen en aan aannemers voor de wederopbouw – kreeg de houthandel voor het personeel vrijstelling voor tewerkstelling in Duitsland. De gedwongen, bescheiden houtleveranties aan de Duitse Wehrmacht moesten daarbij voor lief worden genomen. Op het laatst was er geen benzine meer te krijgen en reden de auto's op houtgasgeneratoren, die op de treeplanken waren gemonteerd. In 1944 en 1945 leverde de houthandel speciaal voor deze generatoren vele zakken met blokjes hout.

EEN OVERDEKTE MACHINEPUT

In 1940 ondervond Lambert van den Bosch voor het eerst tegenwerking van de gemeente in zijn streven het bedrijf regelmatig aan te passen aan de technische ontwikkelingen. Hij diende op 22 november 1940 een plan in om een overdekte machineput te bouwen van ca. 5 x 8 m met een betonnen vloer van 20 cm dikte, die 2,20 m onder het maaiveld kwam te liggen.

PLATTEGROND UIT 1941
MET GEARCEERD
DE PERCELEN VAN
DE HOUTHANDEL
AAN DE KERKEWIJK,
BEHORENDE BIJ DE
BOUWVERGUNNING
VOOR EEN OVERDEKTE
MACHINEPUT
(WIT GESTREEPT).

Met een wandhoogte van 3 m boven het maaiveld en een 1,60 m hoog schuinaflopemd nokdak van asbestplaten. Hij situeerde de overdekte machineput aan de overkant van de gemeentesloot, vlak langs het omleidingskanaal aan de zuidzijde van zijn opslagterrein. Iets verder was de *Eerste Veenendaalsche Zweminrichting* gevestigd in een uitbouw van het kanaal. De gemeentearchitect vroeg een advies aan stedenbouwkundig architect ir. S.J. van Embden in Delft, die een negatief advies aan B en W van Veenendaal uitbracht, omdat hij voorzag dat er in het op handen zijnde uitbreidingsplan bijna zeker een weg zou worden geprojecteerd langs de noordzijde van het kanaal. De overdekte machineput zou daarom ten minste 25 m uit de oever van het kanaal moeten worden geplaatst. Lambert van den Bosch plande de overdekte machineput toen maar aan de noordzijde van zijn terrein achter de tweede zagerij. Hij diende een nieuwe tekening in en kreeg op 5 februari 1941 alsnog de benodigde vergunning. Deze kwestie zette hem ongetwijfeld aan het denken over de toekomst van zijn bedrijfshuisvesting en vormde een voorbode voor de latere verhuizing van het bedrijf.

✚ Op 1 oktober 1940 kwam de net 14-jarige Arie van Viegen bij houthandel L. van den Bosch in dienst. Toen Lambert van den Bosch hem met de bakfiets een bestelling wilde laten bezorgen weigerde Arie beleefd, omdat je daar volgens de wet minstens 16 jaar oud voor moest zijn. Na het vervullen van zijn militaire dienstplicht in Nederlands Indië kwam Arie's avonds met de boot in Rotterdam aan en hoorde de volgende ochtend vroeg vanuit zijn bed al de stem van Bertus van den Bosch: 'Woont Arie van Viegen hier ergens?'. Zo kwam hij onmiddellijk weer terug bij de houthandel, van 1950 tot 1960 als chauffeur en daarna tot aan zijn VUT in 1987 als werfbaas.

COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP L. VAN DEN BOSCH

Lambert van de Bosch had last van tuberculose en mocht zich van de dokter niet meer zoveel inspannen. Hij liet het zware werk over aan zijn zoons Bertus en Herman (door zijn broer en zussen 'Hampie' genoemd), die na hun schooltijd meteen in het bedrijf van hun vader waren komen werken. Toen Lambert van den Bosch op 1 september 1942 de 63-jarige leeftijd had bereikt, besloot hij definitief te stoppen met werken en de zaak ook juridisch aan zijn zoons over te doen.

Vanaf 18 november 1942 zetten Bertus en Herman van den Bosch de houthandel voort als commanditaire vennootschap L. van den Bosch. Als omschrijving van het bedrijf gaven zij op: 'Bewerking van, alsmede groot-handel in hout'. De twee vennoten waren beiden bevoegd namens de CV te handelen, maar voor transacties boven de duizend gulden waren twee handtekeningen noodzakelijk.

DE VERHUIZING VAN DE HOUTHANDEL

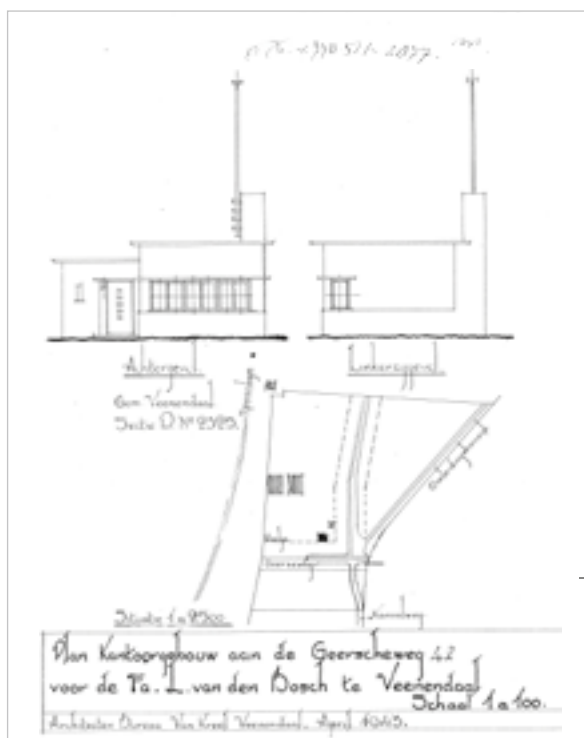
De zware machines van Houthandel L. van den Bosch gebruikten veel stroom en daar was de gemeente Veenendaal niet zo blij mee. Verschillende bedrijven en scholen hadden daar vooral's winters last van. Het lichtnet raakte vaak overbelast en de lampen gingen dan spontaan aan en uit. Bovendien lagen de loodsen van de houthandel binnen de bebouwde kom en waren de gevolgen van een eventuele brand niet te overzien. De burgemeester van Veenendaal ontbood de twee directeurs van de CV en hun vader, die eigenaar was van de diverse percelen, begin 1943 naar het gemeentehuis.

Ook omdat het opslagterrein onvoldoende ruimte bood voor het laten drogen van de gezaagde bomen, zochten zij de oplossing in het verplaatsen van de productie en de opslag en kwamen tot een overeenkomst. Het terrein aan de overkant van de gemeentesloot werd verkocht aan de gemeente en daarvoor in de plaats kreeg Houthandel L. van den Bosch een braakliggend stuk grond in eeuwigdurende erfpacht met een vaste canon aan het einde van de Geerscheweg bij de spoorlijn. Alle zware machines kregen een plaats in de daar op te richten bedrijfsruimten.

De verhuizingsoperatie begon met de bouw van een transformatorhuisje op het nieuwe terrein om de elektriciteitsproblemen bij de houtproductie in één keer op te lossen. De bouwkosten van het huisje van ca. 4 x 4 m bedroegen f 400. Het transformatorhuisje werd natuurlijk door de CV zelf gebouwd en in april 1943 opgeleverd. De volgende stap was de realisatie van een nieuwe schaverij, die in het voorjaar en de zomer van 1943 door CV L. van den Bosch werd gebouwd. De schaverij kreeg een afmeting van 14,50 x 17,50 m met een netto hoogte van 3,50 m, een nokdak met pannen,

twee maal vijf grote ramen aan de lange zijden en aan beide korte zijden grote schuifdeuren en loopdeuren.

✚ De aanvraag voor een bouwvergunning voor de zagerij, die in februari 1943 samen met die voor de schaverij was ingediend, werd afgewezen. De Dienst van den Algemeen Gemachtigde voor den Wederopbouw en voor den Bouwnijverheid in Den Haag had o.a. problemen met de betonnen vloer, omdat cement een schaars artikel was en onder de distributiewet viel. Begin mei moest de bouw worden stilgelegd na het voltooiën van de kelder en enkele lagen van de fundering, teneinde de bronbemaling buiten werking te kunnen stellen. De houthandel diende een nieuwe aanvraag in en wees op het brandgevaar en de problemen van het drijven van de zaak op twee verschillende plaatsen. Een deel van de nieuwe aanvoer van bomen was al naar het nieuwe terrein vervoerd en de zaagmachines stonden nog in de oude zaak. De houthandel stelde voor de betonvloer te laten vervallen en te vervangen door vloerverharding met sintels. Alle benodigde materialen waren voorradig, behalve cement, waarvoor echter distributievrije cementkalk en tras zouden worden gebruikt.

✚ TEKENING UIT 1943 VAN HET
TE BOUWEN KANTOOR MET
SITUATIESCHETS VAN HET NIEUWE
TERREIN VAN DE HOUTHANDEL
AAN DE GEERSEWEG.

Pas op 10 december 1943 kwam de bouwvergunning voor de zagerij af. De bouw kon worden voortgezet en de zagerij werd in het voorjaar van 1944 in gebruik genomen. De zagerij kreeg dezelfde afmetingen en vrijwel hetzelfde uiterlijk als de schaverij en werd daar schuin achter gebouwd, langs de grens met het spoorterrein. In het laatste deel van de oorlog werd de kelder onder de zagerij bij een luchtalarm als schuilkelder gebruikt. Engelse vliegtuigen schoten in de omgeving van het station vaak op treinwagons, waarin munitie zou kunnen liggen. Op het terrein van de houthandel vlogen de kogels je dan om de oren.

De bouwvergunning voor het nieuwe kantoorgebouw kwam op 11 september 1943 af en de vergunning voor het verplaatsen van een magazijn van de Kerkewijk naar de Geerscheweg op 17 november 1943. Het kantoorgebouw kwam aan het begin van het terrein bij de bocht in het omleidingskanaal. Het kreeg een afmeting van 4,25 x 5,75 m met daarnaast een ruime hal en een spreekkamer van 2,50 x 3 m. Aansluitend aan de hal met spreekkamer kwam het magazijn van 4,80 x 7,75 m.

✚ *Toen de bouw van het kantoor met magazijn nog maar net voltooid was, moest Lambert van den Bosch in 1944 zijn huis beschikbaar stellen voor inkwartiering en ging zelf met zijn gezin voorlopig maar in het nieuwe kantoor wonen aan de Geerscheweg.*

Toen de oorlog in mei 1945 voorbij was, keerde het gezin Van den Bosch terug naar de villa aan de Kerkewijk 163, maar moest eerst aan de slag om de grote troep op te ruimen en alles goed schoon te maken. Nadat ook de tuin weer op orde was kon Everdina van den Bosch haar hobby weer oppakken om asperges en andere groenten te kweken.

DE NIEUWE SCHAVERIJ
AAN DE GEERSEWEG,
GEBOUWD IN 1943.

DE EERSTE TRUCK
MET OPLEGGER VOOR
HET VERVOER VAN
HOUTSTAMMEN BIJ
HET NIEUWE KANTOOR
AAN DE GEERSEWEG.

HOUTVOORRAAD OP 1 JANUARI 1946

Na de oorlog ging Houthandel L. van den Bosch weer voortvarend aan de slag met het kopen, rooien en zagen van inlandse bomen. De eigen aan-
nemerij werd definitief vaarwel gezegd. De houthandel kocht de inlandse
bomen als vanouds per bosperceel op een veiling of rechtstreeks van een
bekende relatie. De inlandse houtsoorten waren beuken, douglas (oregon
pine), eiken, grenen, iepen, lariks, populieren en vuren. Een voorraadlijst
van 1 januari 1946 verschaft enig inzicht in de bij Houthandel L. van den
Bosch gebruikte houtsoorten in die tijd, de benodigde opslagruimte en de
waarde van het hout:

Voorraad hout op 1 januari 1946**Op de werf:**

Rond:	40 m ³ eiken	à f 50	= f	2.000
Rond:	8 m ³ populieren	à f 40	= f	320
Rond:	2 m ³ vuren	à f 150	= f	300
Gezaagd:	7 m ³ beuken	à f 130	= f	910
Gezaagd:	10 m ³ vuren	à f 150	= f	1.500

				f 5.030

In het water:

85 m ³ beuken	à f 30	= f	2.550
85 m ³ iepen	à f 65	= f	5.525

Totaal f 13.105

DUBBEL-HUWELIJK

Op 30 juli 1947 vonden in het raadhuis van Veenendaal twee huwelijken tegelijkertijd plaats. Gijsbertus van den Bosch trouwde met Grada Johanna (Annie) Meijerman uit Amsterdam en zijn broer Herman Hendrik van den Bosch trouwde met Janna Maria de Haas, een dochter van de eigenaar van hotel Roskam bij het station. Na de dubbele bruiloft gingen Bertus en Annie van den Bosch voorlopig inwonen bij de ouders van Bertus aan de Kerkewijk 163. Toen de door Lambert van den Bosch gebouwde en aan derden verhuurde woning aan de Bergweg 31 in 1950 vrijkwam, gingen zij daarin wonen.

Herman en Janna van den Bosch namen voorlopig hun intrek in het kantoor aan de Geerseweg 38, dat samen met het magazijn eerst een kleine verbouwing moest ondergaan. Het magazijn werd door een nieuwe tussenmuur verdeeld in een slaapkamer en rechts daarvan een nieuw kantoor. Tevens werd er een douche ingebouwd, de spreekkamer werd ingericht als keuken en het oude kantoor als woonkamer. Omdat zowel het woon-

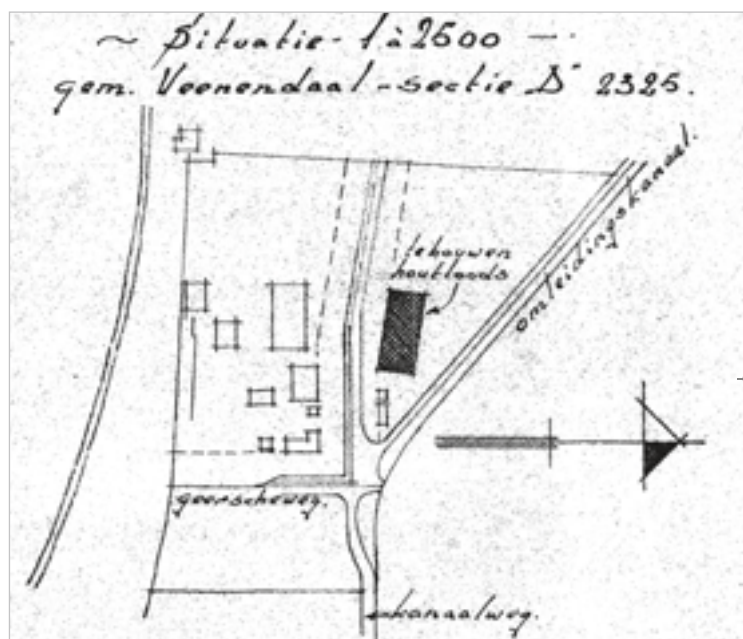
BERTUS VAN DEN
BOSCH WERD IN 1939
CLUBKAMPIOEN
BORSTCRAWL BIJ V.Z.C.

gedeelte als het kantoor al gauw te krap werden, liet Houthandel L. van den Bosch in 1950 naast het stenen kantoorgebouw annex woning een houten kantoorgebouwtje plaatsen van 5,50 x 9,50 m.

✚ Zowel Bertus als Herman van den Bosch waren zeer actief bij de Veenendaalse zwemclub V.Z.C. Bertus werd in 1939 zelfs clubkampioen 50 m borstcrawl en in 1939 en 1953 volbracht hij prestatiewedstrijden in de Rijn over afstanden van respectievelijk één km bij Amerongen en twee km bij Rhenen. De gebroeders Van den Bosch maakten vele vrienden en kennissen op de zwemclub, waaronder aannemers, winkeliers en andere ondernemers. Dat maakte het ook gemakkelijker om zaken te doen, want de Veenendaalse ondernemers probeerden van oudsher elkaar de bal toe te spelen.

UITBREIDING VAN DE BEDRIJFSHUISVESTING

De goede resultaten van het bedrijf in de eerste naoorlogse jaren maakten het mogelijk om de bedrijfshuisvesting uit te breiden. Eerst werd in 1947 een zaagsilo gebouwd van circa 6 x 7 m met daaronder een slijperij, waar Jan Sukkel de zagen controleerde en zo nodig sleep. De silo kwam net vóór de zagerij aan de zuidzijde van het terrein. In 1949 volgde de bouw van een garage van circa 10,40 x 15,40 m, die in eerste instantie in de zuidoosthoek

SITUATIETEKENING
VAN HET TERREIN
VAN DE HOUTHANDEL
BEHORENDE BIJ DE
VERGUNNING VOOR
DE GROTE HOUTLOODS,
DIE IN 1950/1951 WERD
GEBOUWD.

van het terrein zou komen, maar uiteindelijk een plaats kreeg pal naast het transformatorhuisje. In de garage verrichtte Jan Roos zoveel mogelijk zelf de voorkomende reparaties.

In 1950/1951 zette Houthandel L. van den Bosch de bedrijfsuitbreiding voort met de bouw van een grote houtloods van circa 18 x 37,5 m. De nieuwe houtloods werd naar een ontwerp van architectenbureau Nieuwenhuis & Brouwer uit Veenendaal aan de noordzijde van het terrein gebouwd, dichtbij het omleidingskanaal. Oostelijk daarvan in de uiterste hoek van het terrein liet Houthandel L. van den Bosch een houten woning bouwen voor de vaste en trouwe medewerker Joop van de Haar.

PLATTEGROND VAN
AMERONGEN EN
OMGEVING WAAROP DE
TWEDE BOSPERCELEN
ZIJN AANGEGEVEN DIE
IN 1951 DOOR BERTUS
EN HERMAN VAN DEN
BOSCH WERDEN
GEKAPT.

⊕ *Herman van den Bosch ontving doorgaans de klanten op het kantoor en gaf leiding aan het personeel op de werf. Bertus was meer de buitenman, die de ploegen leidde die in de bossen aan het rooien waren, veilingen bezocht, de transporten regelde, etc. Hij was erg vindingrijk en avontuurlijk in de handel. Omdat er groot gebrek was aan touw kocht hij in Arnhem een partij lijnen in, waarmee in de oorlog zweefvliegtuigen werden aangetrokken, liet de lijnen ontvlechten en verkocht het touw voor een goede prijs. Van een partij schoolbankkleppen van prima Amerikaans grenenhout, die hij eens op de kop had getikt, maakte hij een prachtige parketvloer voor zijn eigen woning.*

AMERONGSCHE BERG

Een typerend voorbeeld van de aankoop van inlandse bomen was de overeenkomst in 1951 voor het kappen van twee bospercelen bij Amerongen. Op 17 maart 1951 kochten Bertus en Herman van den Bosch van houtvester-rentmeester ir. A.A. Bonnema, die kantoor hield op 't Schoutenhuis in Woudenberg, de grove dennen, staande op twee percelen bosgrond van landgoed *Amerongsche Berg*, met uitzondering van de op borsthoogte met een witte verfring gemerkte exemplaren. De twee percelen lagen naast elkaar, ten oosten van de Haarweg (nu Bergweg) tussen Amerongen

en Overberg, langs het fiets- en wandelpad naar Overberg en Veenendaal, achter de tuinen van de woningen Bergweg 23 en 25, de laatste ook wel bekend als *De Keienberg*.

De koopsom bedroeg f 40.000, te betalen in vier gelijke termijnen op 1 april, 15 mei, 1 juli en 15 augustus 1951. De ruiming van het hout, inclusief het tak- en tophout, moest uiterlijk op 1 oktober 1951 voltooid zijn. Er stonden 1843 grove dennen op perceel I en 1001 op perceel II. Van iedere boom was de diameter op borsthoogte opgemeten en de cirkeloppervlakte op deze hoogte uitgerekend. De diameters varieerden van 10 tot 48 cm en de gemiddelde diameter op borsthoogte was 28 cm op perceel I en 27 cm op perceel II. De gemiddelde cirkeloppervlakten waren respectievelijk 0,063 m² en 0,056 m².

⊕ *Behalve uit landgoed Amerongsche Berg haalde Houthandel L. van den Bosch veel inlands hout uit landgoed Prattenburg in Rhenen, landgoed Den Treek in Leusden en andere bossen in de wijde omgeving. Een groot probleem vormden de kogels en granaatscherven die in de oorlogsjaren in veel bomen waren terechtgekomen. Bij de aankoop van bospercelen was het van groot belang om te weten waar veel geschoten was. Later werd vrijwel iedere boom met een metaaldetector onderzocht om onherstelbare schade aan de zaag te voorkomen. Ook kwam het wel voor dat de granaten of kogels nog op scherp stonden.*

EEN DUBBELE WONING

Op 17 december 1951 verleenden burgemeester en wethouders van Veenendaal aan Bertus, Herman en hun vader Lambert van den Bosch een vergunning voor de bouw van een dubbele woning op het terrein van de houthandel. Architect J.W.H. Jansen uit Veenendaal maakte het ontwerp voor de woningen, die in 1952 aan de zijde van het spoorterrein werden gebouwd (Geerseweg 40 en 42). Beide woningen van circa 6,50 x 6,50 m kregen beneden een grote woonkamer met keuken, hal en toilet en op de verdieping drie slaapkamers van verschillende afmetingen, een douche en een balkon. De ene woning was bestemd voor het gezin van Herman van den Bosch en de andere werd betrokken door het gezin van boekhouder Bram van Dijk, die na het huwelijk van Floor van den Bosch in 1943 bij de houthandel in dienst was gekomen. Boekhouder Van Dijk nam het oude kantoorgebouw weer in gebruik, maar toen Floor van der Linde-van den Bosch in 1953 weduwe was geworden en met haar twee dochtertjes naar Veenendaal terugkwam moest hij weer kantoorruimte ter beschikking stellen als tijdelijke woning. In 1955 verhuisde Floor met haar dochters naar de oude woning van haar tante Neeltje aan de Kerkewijk 70.

IN 1952 MOESTEN
BERTUS EN HERMAN VAN
DEN BOSCH EEN
OVEREENKOMST
ONDERTEKENEN MET DE
ELEKTRICITEITSMAA-
TSCHAPPIJEN VOOR HET
PLAATSEN VAN EEN
HOOGSPANNINGSMAST
OP HET TERREIN VAN DE
HOUTHANDEL.

DE HOOGSPANNINGSLIJN

Na de stroomstoringsproblemen op de oude locatie in het begin van de jaren veertig doemden in 1952 voor Houthandel L. van den Bosch nieuwe elektriciteitsproblemen op. De aanleg van de hoogspanningslijn Utrecht-Veenendaal was in volle gang en in Veenendaal liep het traject voor de toekomstige lijn precies over het terrein van de houthandel. Zowel de eigenaressen als de erfpachters van de grond konden deze gang van zaken wettelijk niet tegenhouden en sloten in november 1952 een overeenkomst met de Provinciale Utrechtse Electriciteits-Maatschappij NV en de NV Provinciaal en Gemeentelijk Utrechts Stroomleveringsbedrijf.

De eigenaressen van het terrein, Rosalie Heibertina Constance Kersemaekers, weduwe van Jan Johan Frederik Roghair van Rijn, en haar dochters Cornelia en Rosemarie Roghair van Rijn uit Wageningen, verleenden het zakelijk recht aan de elektriciteitsbedrijven om te allen tijde gebruik te mogen maken van het bewuste perceel voor het plaatsen en onderhouden van een stalen vakwerkmast met betonnen fundering en voor het spannen van de geleiders voor de hoogspanningslijn.

Als compensatie voor de waardevermindering van het perceel door het plaatsen van de mast kregen de eigenaressen een vergoeding van f 110. Bertus en Herman van den Bosch moesten de overeenkomst als gebruikers van het perceel mede-ondertekenen. Zij waren gebonden aan de bepaling dat de daken van de gebouwen op het terrein, alsmede de toppen van de bomen op een afstand van minstens vier meter onder de onderste geleidingsdraad van de hoogspanningslijn moesten blijven.

✦ *Na de watersnoodramp van 1 februari 1953, die aan vele Zeeuwen het leven kostte, kwam de wederopbouw op gang. Voor aannemer Zanen Verstoep uit Papendrecht leverde Houthandel L. van den Bosch meerdere partijen palen. Arie van Viegen, die chauffeur was op de open vrachtwagen, viel in voor de zieke Kees van den Bos en ging met een trailer met bomen op weg naar Zeeland, waar hij nog nooit was geweest. De pontbaas waarschuwde hem nog om goed uit te kijken, omdat het allemaal klei was aan de overkant. Toch ging het mis; in hevig noodweer gleed de oplegger van de weg en kwam met bomen en al in het water terecht.*

Arie moest drie kilometer lopen om bij een boerderij te komen waar hij kon bellen. Terug bij de trailer wachtte hij uren op de beloofde hulp die maar niet kwam, tot er een man kwam aanfietsen die hem aanbood de trailer voor f 25 uit het water te halen. Arie vond het prima en de man kwam terug met een oude GMC legertruck met daarop een kraantje. Binnen een uur haalde hij eerst het hout uit het water, toen de oplegger en zei: 'Als ik f 25 van je krijg, mag jij gaan'. Arie kon nog net vóór 12 uur 's nachts met de laatste veerboot terug. Het hout werd de volgende dag opgehaald door de uitvoerder van het aannemersbedrijf.

BRAND

In de nacht van woensdag op donderdag 29 september 1955 sloeg de Veenendaalse brandweer om 02.45 uur groot alarm voor een uitlaande brand bij Houthandel L. van den Bosch aan de Geerseweg. De brandweer ging het vuur eerst te lijf met drie nevelspuiten, maar voegde daar korte tijd later de zes stralen aan toe van de gloednieuwe spuitwagen. De enorme nachtelijke vuurgloed trok grote publieke belangstelling. Een vrachtauto, die in de brandende houtloods stond, kon nog net worden weggereden en de aangrenzende zagerij kon ternauwernood en pas na grote inspanning van de brandweer worden gespaard.

Na een uur lang met negen stralen het vuur te hebben bestreden, verminderte de vuurgloed. De grote stapels planken bleven echter hardnekkig branden en de brandweer bleef tot in de middag bezig met nablussen.

OP 29 SEPTEMBER 1955 WERD DE HOUTHANDEL
GETROFFEN DOOR EEN GROTE BRAND.

De oorzaak van de brand bleef onbekend. De schade, geraamd op circa f 50.000, kwam voor rekening van de verzekering. Tijdens de brand waren veler ogen gericht op de hoogspanningskabels, die precies boven de hevig brandende loods hingen. De spoedig aanwezige PUEM-deskundigen overwogen nog even om de stroom af te sluiten, maar zagen tot hun grote opluchting dat geen van de kabels braken.

✚ *In de jaren vijftig werden het zaagsel en de houtkrullen opgehaald door Wasserij De Jong uit Rhenen, die deze als brandstof gebruikte voor de stoomketel. Van het grotere afvalhout en het hout van mindere kwaliteit maakte Houthandel L. van den Bosch vooral fruitkistjes. Rond 1955 nam deze kistenproductie zulke grote vormen aan dat binnen de houtfabriek een aparte fruitkistenfabriek werd ingericht, waar 's zomers heel veel vakantiewerkers actief waren. De fruitkisten werden door Arie van Viegen overal in de Betuwe bezorgd, maar hij bracht ze ook regelmatig naar kippenslachterijen in Gelderland en Noord-Brabant, waar men ze gebruikte om er de geslachte kippen in te doen. Bij een slachterij in het noorden van Limburg kwam hij zo vaak, dat hij een huisvriend werd en er altijd mee mocht eten.*

HOUT UIT SCANDINAVIË

Ook in de tweede helft van de jaren vijftig haalde Houthandel L. van den Bosch nog veel hout uit de Nederlandse bossen. Jarenlang huurden de gebroeders Van den Bosch een opslagterrein op het emplacement van de Nederlandse Spoorwegen in Maarsbergen, waar de bomen werden geschild. De aan diverse Limburgse mijnen verkochte stutpalen en de heipalen voor met name Amsterdamse aannemers konden daar meteen op open treinwagons worden geladen. Op het eigen terrein in Veenendaal werden de overige bomen vervolgens verwerkt tot balken, latten, planken, glaslatjes, plinten en diverse profielen.

Omstreeks 1960 kwam langzaam maar zeker een eind aan de verwerking van inlands hout. In Nederland moest de houthandel de gekapte bomen uit het bos slepen, tussen de andere bomen door die moesten blijven staan. De paarden waren weliswaar vervangen door een oude GMC legertruck met een kraantje erop, maar in Zweden en Finland gingen hele bossen in één keer plat en werden ter plekke gezaagd. Het was op gegeven moment goedkoper om gezaagd hout uit Scandinavië te kopen dan inlands hout te kopen en zelf te rooien en te zagen. Een voordeel van groot belang was ook dat er vrijwel nooit kogels of granaatscherven in het Scandinavisch hout zaten.

✦ *De nieuwe houtnorm NEN 3180 van 1 september 1958 bracht meer eenheid in de bij het voorschrijven, het kopen, het verkopen en het toepassen van hout gebruikelijke voorwaarden, kwaliteiten, afmetingen, uitdrukkingen, benamingen en cetera en maakte het de houthandelaren gemakkelijker en veiliger om gezaagd hout te importeren uit Zweden, Finland en Rusland. De norm bevatte bepalingen over keuringen, vochtgehalte en maattoleranties, gaf duidelijkheid over handelsafmetingen, factuurmaten en normale maten en behandelde kwaliteitseisen op het gebied van verkleuringen, kwasten, harszakken, wan-kanten, kromming, scheluwte, scheuren, wormgaten, draadverloop, groeiring-breedte, hart en afwerking.*

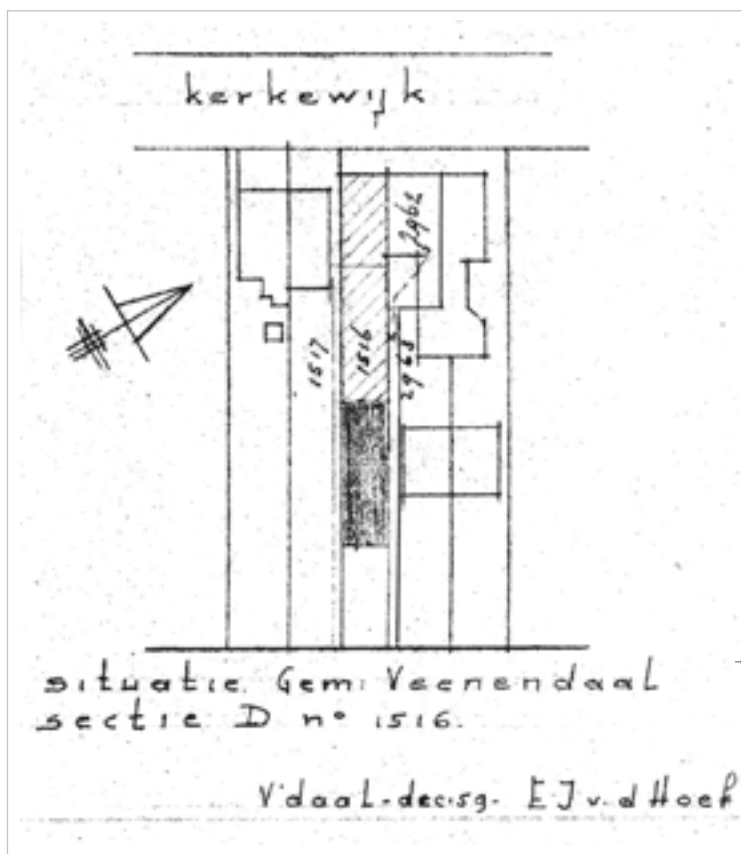
VEBOTEX

Onder invloed van de doe-het-zelftrend in Amerika en Engeland versche-
nen ook in Nederland veel hout- en timmerwinkels, die latjes, lijsten en dor-
pels verkochten, evenals plaatmaterialen als triplex, zachtboard en hard-
board. De handel in plaatmaterialen nam bij houthandel L. van den Bosch
dermate toe dat in maart 1956 de speciale afdeling *Vebotex* (Veenendaalse
board- en triplexhandel) werd opgericht. Ook bij houthandel L. van den
Bosch kwamen steeds vaker klussende particulieren op het terrein om lat-
ten en platen te kopen en op maat te laten zagen. Om overlast voor het
industriële deel van het bedrijf te vermijden werd *Vebotex* als groot- en
kleinhandel van plaatmateriaal naar de oude werkplaats aan de Kerkewijk
37 verplaatst, die bovendien veel beter in de loop lag van de particuliere
afnemers. Aan de straatzijde werd de werkplaats als winkel ingericht.

Bertus van den Bosch werd verantwoordelijk voor de zagerij, schaverij en
kistenmakerij aan de Geerseweg en Herman belastte zich met *Vebotex* aan
de Kerkewijk. Achter de werkplaats, die in 1946 al met 2,80 m x 6,20 was
uitgebreid, liet Herman van den Bosch een opslagplaats bouwen van 6 x 15 m
voor de plaatmaterialen. In 1957 voegde hij een kleinhandel in verf en verf-
waren toe aan *Vebotex* en even later ook een kleinhandel in meubelen.
In 1959 kwam er nog een vervaardigingsbedrijf van schuimplastic verpak-
kingsmateriaal bij, waarvoor hij een loods van 6 x 20 m liet bouwen achter
de nieuwe opslagloods aan de Kerkewijk. Op last van de brandweer moest
deze nieuwe loods minstens tien meter van de bestaande bebouwing
worden geplaatst.

HOUTEN MEUBELEN

Op 28 december 1961 kwamen Bertus en Herman van den Bosch met een
onderhandse akte overeen dat Bertus van den Bosch de groothandel in
hout annex zagerij, schaverij en kistenmakerij onder de naam *Houthandel
Lambert van den Bosch* met terugwerkende kracht per 1 januari 1961 voor

IN 1959 BREIDDE
VEBOTEX AAN DE
KERKEWIJK 37 WEER
VERDER NAAR
ACHTEREN UIT MET
EEN NIEUWE LOODS.

eigen rekening en risico voortzette. Herman van den Bosch zette de groot- en kleinhandel in board en triplex voort, alsmede de kleinhandel in verf, verfwaren en meubelen en het vervaardigingsbedrijf van schuimplastic verpakkingsmateriaal. Voor al deze zaken kreeg Herman van den Bosch het recht op de naam *Vebotex*. De CVL van den Bosch bleef uitsluitend bestaan voor de exploitatie van het onroerend goed.

De opslagplaats achter de werkplaats aan de Kerkewijk 37 werd in 1961 van een verdieping voorzien met asbest golfplaten als wanden en op het dak. In 1962 breidde Herman van den Bosch *Vebotex* verder uit met een kleinhandel in ijzerwaren en gereedschappen. Hij maakte er een echte doe-het-zelfzaak van, waar hij ook de door hem zelf vervaardigde houten stoeltjes en teakhouten kleinmeubelen verkocht. Van lieverlee verkocht hij ook eikenhouten meubelen en rotanmeubelen en op gegeven moment handelde hij in slaapkamerinrichtingen en keukens.

MEDEWERKER JOOP
VAN DER HAAR (LINKS)
IN GESPREK MET
HERMAN VAN DEN
BOSCH, DIE IN 1961
DE HANDEL IN BOARD
EN TRIPLEX ONDER
DE NAAM VEBOTEX
ALLEEN VOORTZETTE.

UITBREIDING KANTOOR MET WONING

Het kantoorgebouw met magazijn aan de Geerseweg 38 was in 1947 al eens omgebouwd tot kantoor met woning, maar werd vanaf 1954 geheel als kantoor gebruikt. In december 1962 vroeg Bertus van den Bosch een vergunning aan tot uitbreiding van het kantoorgebouw om het naast de kantoorfunctie ook geschikt te maken voor bewoning door zijn eigen gezin. Naast het oude woongedeelte kwam een nieuwe L-vormige vleugel van circa 5,00 x 7,75 en 4,55 x 5,70 m. Daarin waren een grote woonkamer, twee slaapkamers, een keuken en een hal opgenomen.

De aanvraag had nogal wat voeten in aarde omdat het bestemmingsplan slechts 'bebouwing ten dienste van industriële doeleinden' toestond. Omdat de gemeente een stuk grond van de houthandel wilde kopen voor de aanleg van een verbindingsweg tussen de Geerseweg en het sportcomplex *Panhuis*, wilde Bertus van den Bosch alleen akkoord gaan met de verkoop als hij de verlangde bouwvergunning kreeg en de gemeente een andere woning zou toewijzen aan het gezin van werknemer Joop van de Haar. Zijn houten huisje (Geerseweg 36), stond op het tracé van de geprojecteerde verbindingsweg. Bertus van den Bosch kreeg uiteindelijk zijn zin en kon in februari 1964 met de bouw van zijn nieuwe woning beginnen. Zijn vrouw Annie voorzag het personeel jarenlang van koffie vanuit haar eigen keuken.

IN 1962 BREIDDE
BERTUS VAN DEN
BOSCH HET KANTOOR
AAN DE GEERSEWEG
UIT OM HET TE VENS
GESCHIKT TE MAKEN
VOOR BEWONING
DOOR ZIJN EIGEN
GEZIN.

HET COMPLEX VAN
HOUSHANDEL L. VAN
DEN BOSCH IN DE
JAREN VIJFTIG.

OMZETONTWIKKELING 1956-1965

De omzetontwikkeling bij Houthandel L. van den Bosch verliep in de eerste naoorlogse jaren voorspoedig tot halverwege de jaren vijftig. Toen zorgde een economische recessie voor een teruggang en pas in 1961 lukte het de houthandel om de omzet van circa achthonderdduizend gulden van 1954 te overtreffen. In 1963 werd de grens van één miljoen gulden omzet per jaar overschreden. Bij de onderstaande jaaromzetten van 1956 t/m 1965 zijn de bedragen t/m 1960 inclusief de omzet van de afdeling *Vebotex*; in 1960 bijvoorbeeld behaalde *Vebotex* een omzet van f 166.064. Vanaf 1961 voerde *Vebotex* een zelfstandige boekhouding en zijn de vermelde omzet-cijfers die van *Houthandel Lambert van den Bosch*.

1956	f 733.747	1961	f 949.992
1957	f 531.403	1962	f 965.004
1958	f 636.685	1963	f 1.162.960
1959	f 760.134	1964	f 1.529.181
1960	f 723.818	1965	f 1.720.575

BERTUS VAN DEN BOSCH

Bertus van den Bosch was een markant figuur, een echte koopman met veel kennis van hout. Hij kon uren over het vak praten met de houtverkopers die op bezoek kwamen en liep graag rond op de werf of in de bossen waar zijn mannen de bomen rooiden. In de werkplaats maakte hij nog houten wielen met houten spaken. Hij handelde uit liefhebberij in antiek en bezocht daarvoor graag veilingen. Ook was hij gek op paarden en had een eigen paard en een stal op de werf. Toen enige werknemers in een erg koude periode op zoek gingen naar de elektrische kachels bleken er twee bij het paard te staan. Op een dag rende het paard weg en het voltallige personeel was uren in de weer om het te zoeken. Uiteindelijk werd het paard teruggevonden in de naburige volkstuintjes, waar het zich te goed deed aan diverse groenten.

BERTUS
VAN DEN BOSCH
(1916-2002).

BERT VAN DEN BOSCH,
DIE ZIJN VADER BERTUS
LATER OPVOLGDE.

Bertus van den Bosch was ook voor de personeelsleden een echte baas. Hij had een natuurlijk gezag, maar kon ook schelden en had er maling aan als er dan net een vertegenwoordiger op bezoek was. 'Als hij je niet mocht kon je maar beter vertrekken' is een veelgehoorde typering van hem. Een andere bekende eigenschap van Bertus was dat hij een beetje slordig reed. Als hij van vakantie terugkwam moest de boekhouder hem stevast helpen met het invullen van een schadeformulier.

✦ *Bertus van den Bosch reed eens met zijn auto met aanhanger vol houtkrullen op weg naar zijn vakantiewoning in Zwartsluis. Het was mooi weer en in gedachten verzonken gooide hij een sigarettenpeuk uit het geopende raam. De houtkrullen vatten vlam en zetten de aanhanger in lichtelaaie. Toevallig naderde hij net de inrit van een benzinstation en doodgemoedereerd reed hij het station binnen om daar de brand te blussen. De pompeigenaar rende in grote paniek zijn kantoortje uit en schreeuwde: 'Weg jij!' Bertus moest een eindje doorrijden om langs de kant van de weg zijn aanhanger af te koppelen en uit te laten branden.*

VERTEGENWOORDIGER A. BOUMAN

In 1965 kwam vertegenwoordiger Albertus Bouman bij Houthandel Lambert van den Bosch in dienst op 65-jarige leeftijd. A. Bouman was afkomstig van de voormalige houthandel *De Stoomkamer* in Rhenen. Hij was streng gelovig, was altijd in het zwart gekleed met bolhoed op en bezocht onder andere een vaste groep aannemers in de Betuwe, die lid

✦ BERTUS VAN DEN BOSCH MAAKTE ZELF DE HOUTEN WIELEN, SPAKEN EN ANDER HOUTWERK VOOR DE RESTAURATIE VAN DEZE WAGEN.

waren van dezelfde gereformeerde kerk. A. Bouman declameerde graag en verschillende oud-collega's herinneren zich het vaak gehoorde: *Hier is de spreker stil. Hij is verstomd; hij kan niet meer. In zijn oog ontluikt een traan...* Daarna zweeg A. Bouman altijd, want verder wist hij het niet meer.

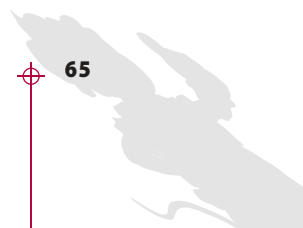
A. Bouwman reed in een Volkswagen kever of een kleine Renault, die altijd vol met deuken zaten. Toen de pook van de Renault er afbrak gebruikte hij een kleine schroevendraaier als pook en reed zo nog maandenlang rond. A. Bouman had geen kinderen en beschouwde Wim Gazenbeek als een soort zoon. Iedere avond belde hij Wim op om uitgebreid te vertellen wat hij die dag had verkocht en om advies te vragen over meranti, merbau en paranapine, want hij was alleen vurenhout gewend.

⊕ *Toen Henk Groeneveld eens kroketten had gehaald, kwam A. Bouman net binnen en zei: 'Wat is dat? Geef mij ook maar zo'n ding'. Toen er nog één over was kreeg hij die op verzoek mee naar huis omdat zijn vrouw in het ziekenhuis lag en hij zelf voor zijn eten moest zorgen. De volgende morgen om halfnegen zei hij tegen Henk: 'Haal jij nog eens wat van die bruine dingen voor mij. Je mag mijn auto wel lenen.' De kroketten waren hem blijkbaar uitstekend bevallen en die wilde hij ook wel als ontbijt, maar de snackbar was helaas nog niet open.*

DE BOEKHOUDING

Boekhouder Bram van Dijk ontwikkelde zich in de jaren zestig tot bedrijfsleider en liep als chef veel op de werf. Toen zijn boekhoudassistent Van Barneveld eind 1968 opstapte, trok Bertus van den Bosch per 1 mei 1969 Wim Gazenbeek aan, die al vanaf zijn vijftiende jaar vakantiewerk bij de houthandel had gedaan. Wim kreeg een bureau, dat snel met wat planken in elkaar was getimmerd en een mechanische rekenmachine. Hij kon meteen aan de slag om een half jaar achterstand van de boekhouding weg te werken. Successievelijk nam hij van Bram van Dijk steeds meer kantoorwerkzaamheden over, zoals de loonadministratie. Na een paar jaar hield Wim Gazenbeek zich overdag steeds meer bezig met telefonische verkoop en deed de boekhouding 's avonds en op zaterdagmorgen.

Vanaf 1970 ging Bram van Dijk ook de grote klanten bezoeken en oefende meer en meer de functie uit van vertegenwoordiger. A. Bouman bezocht vooral de aannemerij, Bram van Dijk bezocht onder meer de caravanindustrie en verkocht met containers tegelijk printplaten voor de caravanwanden en -plafonds. De marges waren echter laag en in de tweede helft van de jaren zeventig gingen veel caravanbouwers failliet. Toen A. Bouman op 77-jarige leeftijd was gestopt met werken, werd Henk Groeneveld, die in de schaverij werkte en met rugklachten kampte, in 1978 overgeheveld naar de boekhouding. Wim Gazenbeek kon toen ook afnemers gaan bezoeken.

Bram van Dijk ging in 1980 met de VUT en werkte nog een jaartje parttime door met het bezoeken van wat vaste klanten.

✚ A. Bouman probeerde met de verkoopcijfers tegen Bram van Dijk op te boksen. Als het hem zo uitkwam schreef hij sommige orders dubbel op. Als de klant daarover reclameerde, kreeg hij het meestal wel voor elkaar dat deze het teveel geleverde hout behield om 'de volgende keer dan maar wat minder te bestellen.' Dat overkwam ook mevrouw Blom van Houthandel Blom uit Eemnes, die in verwachting was. Na de bevalling stuurde zij A. Bouman een kaartje met de heuglijke mededeling dat zij een tweeling had gekregen. Toen A. Bouman met twee cadeautjes op bezoek kwam, bleek het echter om één baby te gaan. Hij kon er de humor wel van inzien en liet beide cadeautjes maar achter.

HOUTHANDEL LAMBERT VAN DEN BOSCH BV

PER 1 JANUARI 1969
WERD DE EENMANS-
ZAAK OMGEZET
IN EEN NAAMLOZE
VENNOOTSCHAP.

Op 9 december 1969 werd de eenmanszaak van Bertus van den Bosch met terugwerkende kracht per 1 januari 1969 omgezet in een naamloze vennootschap. Het doel van Houthandel Lambert van den Bosch NV was: 'Het uitoefenen van een groothandel en kleinhandel in hout, board en andere bouw-materialen, het vervaardigen van kisten, alsmede de exploitatie van

een houtzagerij en -schaverij en elke andere voorkomende bewerking van hout, met al hetgeen daarmee in de ruimste zin genomen verband houdt.'

In het kader van de nieuwe vennootschaps-wet vond in december 1972 een omzetting plaats naar een besloten vennootschap. Op 29 juni 1979 werden de statuten gewijzigd en ging de vennootschap verder als beheermaatschappij onder de naam Van den Bosch Beheer BV. De voortzetting van de houthandel geschiedde middels de per dezelfde datum nieuw opgerichte Houthandel Lambert van den Bosch BV, die uitsluitend de groothandel uitoefende.

Per 1 januari 1971 trad Herman van den Bosch uit de CV L. van den Bosch, die nog steeds in gebruik was voor de exploitatie van het onroerend goed en de erfpachtrechten. De broers Van den Bosch gingen in goede harmonie zakelijk uit elkaar, daar-

OMSTREEKS 1970
WERD HET
STANDAARD
LIJSTWERK STERK
UITGEBREID.

bij geholpen en geadviseerd door hun oom Jan (van moederskant), die taxateur was van beroep en tegen Bertus zei: 'Voor jou zie ik het somber in.' De CV werd ontbonden en als eenmanszaak door Bertus van den Bosch voortgezet. In 1982 bracht Bertus de eenmanszaak onder in de toen nieuw opgerichte G. van den Bosch Veenendaal BV, die vanaf 18 december 1998 onder de naam L.B. Veen Invest als holdingmaatschappij fungeert.

✦ Gerrit Vink kwam in 1971 in dienst als onderhoudmonteur. Hij kreeg de beschikking over een lasapparaatje, dat na één uur gebruik eerst moest afkoelen. Langzaam maar zeker kreeg zijn functie een professionelere basis. Samen met Bert van den Bosch bouwde hij heel wat machines. In de loop der tijd werkte hij zich op tot bedrijfsleider. Als hem wat over zijn veelzijdige technische functie werd gevraagd grapte hij wel eens dat hij de 'fietsenmaker' was van het bedrijf. Door het groeiende aantal contacten met leveranciers kreeg hij behoefte aan visitekaartjes. Henk Groeneveld zou dat regelen en overhandigde hem enige dagen later al een proefdruk. Meteen begon Gerrit met een nauwgezette controle van de tekst en las tot zijn stomme verbazing: 'Gerrit Vink - fietsenmaker'.

LIJSTWERK

Houthandel Lambert van den Bosch specialiseerde zich steeds meer in vloerdelen, hout voor kozijnen, lijsten, glaslatjes, plinten en andere houten delen voor de woningbouw. Het bleek dat er wel 10 à 15 m³ hout in één woning ging. Het standaard lijstwerk werd uitgebreid met nieuwe modellen, maten en houtsoorten. De eerste reclame van Houthandel Lambert van den Bosch verscheen met de afbeelding van een timmerman met een lijst in zijn hand, vergezeld van de kreet: *Bosch onbetwist Uw lijstwerk specialist.*

De belangrijkste klantengroep werd gevormd door de regionale aannemers, maar vooral het geschaafd lijstwerk werd steeds vaker ook aan andere grote houthandelaren geleverd, zoals Buighout in Alkmaar, Noorder in Wormerveer en Overbeeke uit Goes. De grote leveranties aan houthandelaren brachten natuurlijk financiële risico's met zich mee. Zo stonden er in de loop van 1975 ineens drie caravans en één boot in de opslag bij Lambert van den Bosch, die voor f 96.985 van een afnemer waren gekocht om een vordering van geleverd hout veilig te stellen.

✚ A. Bouwman kreeg een zakelijk meningsverschil met één van zijn klanten, waardoor hij zich daar een tijdje niet meer kon laten zien. Om de impasse te doorbreken liet hij een mooie bos bloemen bezorgen bij de vrouw van de klant met een kaartje eraan, waarop de tekst stond: 'Van harte gefeliciteerd met je verjaardag'. De vrouw belde hem op om te vertellen dat zij helemaal niet jarig was. A. Bouman verontschuldigde zich voor deze 'vergissing', maar stond erop dat zij de bloemen behield. En passant maakte hij meteen een afspraak voor een bezoek.

— ✚

EEN DEEL VAN HET
KANTOOR ANNEX
WONING VAN BERTUS
VAN DEN BOSCH WERD
VAN HOUTEN SCHROTEN
VOORZIEN OM ALS
SHOWROOM DIENST
TE KUNNEN DOEN.

Houten wandafwerking

Hout wordt steeds meer gebruikt voor de afwerking (binnenruimte) van woningen. Indien het hout niet goed bewaakt wordt is het uitermate vatbaar voor rot. Het hout moet daarom goed beschermd worden.

- een houtsoort goed geschikt is voor het gebruik
- een beschermende laag, die de houtsoort beschermt, is toegevoegd

Een gigantische topper in het assortiment werden de houten schroten, die in de jaren zeventig en de eerste helft van de jaren tachtig een ongekennde populariteit genoten als wandafwerking. Houthandel Lambert van den Bosch was één van de eersten die met grenen schroten op de markt kwam. De schrootjes werden in grote partijen geleverd aan groothandelsbedrijven en waren jarenlang haast niet aan te slepen. Vooral na de invoering van een handig systeem voor het schaven van schaalboards was Lambert van den Bosch zeer concurrerend.

De sponningschroten maakten blinde vernageling mogelijk en waren daarom uiterst geschikt voor de doe-het-zelfmarkt. Op het hoogtepunt van deze rage in schroten leverde Houthandel Lambert van den Bosch schroten in zes verschillende profielen en in tien houtsoorten: vuren, western red cedar.

grenen, parana pine, oregon pine, redwood, mahonie, merbau, meranti en eiken. Door het grote assortiment en enige te late leveranties kwamen er winkeldochters. Ook de lage prijzen door de moordende concurrentie werkten in het nadeel en de afdeling werd verliesgevend. Door het werkterrein te verkleinen van landelijk naar regionaal lukte het deze eens zo lucratieve handel nog enige jaren op kleinere schaal voort te zetten.

✚ *Bij de inkoop van hout ging er natuurlijk ook wel eens iets mis. Bertus van den Bosch kocht eens een partij prachtig Russisch hout. Achteraf bleek het hout te kort te zijn voor de meest gebruikte toepassingen. Zoon Bert bedacht een machine om er bezemstelen van te maken en zo wat vlugger van het hout af te komen. In de slappe periodes waren Nico van de Bovenkamp en diverse collega's dagenlang alleen maar bezig met het vervaardigen van bezemstelen.*

VEBOTIEK EN LIJSTENMAKERIJ

Na tien jaar droeg Herman van den Bosch de groot- en kleinhandel in board en triplex weer over aan zijn broer Bertus, die daarvoor f 7.500 aan goodwill moest betalen. Herman van den Bosch stopte met de kleinhandel in verf, verfwaren, ijzerwaren en gereedschappen en ging vanaf januari 1971 uitsluitend verder met de kleinhandel in meubelen. Hij breidde de winkel aan de Kerkewijk 37 achterwaarts uit met de voormalige opslagplaats en loods. Vervolgens kocht zijn zoon Lambert het belendende woon- en winkelpand Kerkewijk 35, liet het pand in 1975 grondig verbouwen en zette op de geheel vernieuwde gevel de naam *Vebotiek*.

Vanaf oktober 1973 was de handel in meubels al uitgebreid met kunstnijverheidsartikelen. De als decoratie opgehangen schilderijen, ingelijste foto's en posters kregen zoveel belangstelling dat Herman van den Bosch besloot ook lijsten en posters te gaan verkopen. Op 1 januari 1979 zette hij het bedrijf voort als vennootschap onder firma onder de naam *Vebotex*. Medevenoot werd zijn zoon Lambert, die boven het nieuwe winkelgedeelte ging wonen. Na het overlijden van Herman van den Bosch op 13 mei 1989 zette Lambert de winkel als eenmanszaak voort. Hij stopte met de detailhandel in rotan meubelen en kunstnijverheidsartikelen en veranderde de zaak in een lijstenmakerij met posterverkoop. Deze hield stand tot 1998, waarna Lambert van den Bosch elders als lijstenmaker aan de slag ging.

PLAATMATERIALENHANDEL 'DE GEER'

Bertus en Annie van den Bosch kregen vijf kinderen: Coby, Ineke, Bert, Jan en Guus. Bert volgde een opleiding voor de houthandel, timmerindustrie en meubelbranche aan de MTS in Rotterdam en liep stage bij Bruynzeel in Zaandam en Houthandel 'Utrecht', waar de doe-het-zelfketen Hubo uit voortkomt. In 1970 kwam hij bij zijn vader in dienst. Guus voelde tot grote teleurstelling van zijn vader niets voor de houthandel en volgde met succes een opleiding voor tandarts. Jan van den Bosch volgde het voorbeeld van zijn broer Bert en ging na zijn opleiding in 1973 bij zijn vader werken. Hij verdiepte zich speciaal in het plaatmateriaal en gaf inhoud aan de regionale distributiefunctie van Houthandel Lambert van den Bosch voor hardboard, zachtboard en triplex.

In 1974 kreeg Jan van den Bosch een eigen loods met een inpandig kantoorje op het terrein van Houthandel Lambert van den Bosch en liet op de loods en op briefpapier de handelsnaam *De Geer* zetten voor de verkoop van plaatmateriaal. Per 1 januari 1976 richtte hij samen met zijn vader de vennootschap onder firma Plaatmaterialenhandel 'De Geer' v.o.f. op. Vooral de snelgroeierende Bouwmaatschappij Van Elst, die al het hout op maat op de bouwplaatsen wilde hebben, was een grote afnemer. Jan maakte van deze op maatservice een specialiteit, die hij optimaliseerde met behulp van de computer. In 1984 zette Jan van den Bosch de v.o.f. voort als eenmanszaak en verruilde de loods aan de Sportlaan in 2003 voor een nieuw bedrijfspand aan De Smalle Zijde 20 in Veenendaal.

✚ *De chauffeur van de 'krullenwagen' was Gijs Ruisbeek, die zelf een kalverenmesterij had. Hij haalde iedere dag de houtkrullen op en bracht ze naar verschillende kippenboeren in Noord-Limburg, waar de houtkrullen met behulp van een zuiginstallatie en grote rubber slangen in de kippenhokken werden geblazen.*

OMZETONTWIKKELING IN DE JAREN ZEVENTIG

Eind jaren zestig en begin jaren zeventig gingen de omzet en de bruto winst van Houthandel Lambert van den Bosch met sprongen omhoog. Het personeelsbestand steeg in die periode van ongeveer 15 man naar 35 tot 40 werknemers. Omstreeks 1975 stagneerde de snelle groei, omdat door de oliecrisis en de recessie de bouwactiviteiten afnamen en de prijzen kelderden. In 1977 en 1978 boekte het bedrijf zelfs een licht netto verlies.

	<u>Omzet</u>	<u>Bruto winst</u>
1967	f 2.171.683	f 496.917
1970	f 3.553.557	f 863.660
1973	f 7.789.392	f 1.705.395
1976	f 6.821.900	f 1.629.100
1977	f 8.228.300	f 1.766.200
1978	f 9.761.847	f 2.044.801
1979	f 12.580.254	f 2.014.134

Vanaf 1979 waren de resultaten weer positief. In 1979 werd de grens van tien miljoen gulden omzet voor het eerst overschreden en dan meteen maar met ruim 2,5 miljoen gulden! Ongeveer 60% van deze omzet werd behaald met de verkoop van vuren- en grenenhout en ruim 40% met fijnhout, zoals meranti (20% van het totaal), red cedar (9%), merbau (7,5%), oregon pine (2%) en parana pine (1%).

⊕ *Tijdens de economische recessie probeerde Houthandel van den Bosch door bezuinigingen het hoofd boven water te houden. Personeelsleden die om wat voor reden dan ook opstapten werden niet vervangen en aan het overige personeel werd een loonsverlaging voorgesteld. Omdat er genoeg werk was stelde het personeel echter voor om vrijwillig een half uur per dag langer te werken, zonder betaling. Slechts één man deed niet mee. De afgesproken periode van een half jaar voor het drie uur per week zonder betaling overwerken, werd nog met drie maanden verlengd. Toen het weer beter ging probeerde het bedrijf deze geste een beetje goed te maken met een winstdelingsregeling.*

UITBREIDING VAN HET BEDRIJFSCOMPLEX

Bertus van den Bosch zette de uitbreiding en vernieuwing van het gebouwencomplex van de houthandel aan de Geerseweg in 1968 voort met de bouw van een nieuwe houtloods. De loods van 20 x 40 m werd ongeveer 15 m zuidelijk van de garage gebouwd tot aan de grens met het spoorterrein. In 1972 volgde de bouw van een motsilo van 32 m² met een inhoud van 96 m³. In 1973 liet Bertus van den Bosch een nieuwe werkplaats bouwen op een

LOODSEN VAN
HOUSHANDEL
LAMBERT VAN DEN
BOSCH BV IN 1977.

aangrenzend, vrijgekomen stuk grond aan de Kanaalweg 38, dat hij verhuurde aan de natuursteenhandel NV v/h De Jong en Schoute. De nieuwe werkplaats met smebrug voor het onderhoud van de machines en het rollend materieel kreeg een afmeting van circa 10 x 20 m.

In 1974 kwam er een nieuwe houtloods voor het plaatmateriaal en in 1976 een nieuwe motsilo op dezelfde plaats als de oude, nadat die 'als gevolg van een calamiteit teniet was gegaan.'

✚ *Bij de brand in 1976 stond de motsilo na enkele houtstofexplosies in lichterslaie. De explosies waren zo krachtig dat er een muur omver werd geblazen. Ook vernielden de explosies een hoogspanningslijn van 150.000 volt. Het gevolg was dat de inwoners van Amerongen, Leersum, Overberg, Renswoude, Rhenen en Veenendaal ruim een uur zonder stroom zaten.*

Op 21 november 1977 verleenden burgemeester en wethouders van Veenendaal een vergunning voor het oprichten van een nieuwe en het verplaatsen van een bestaande houtloods. Ten behoeve van zonneweiden bij het zwembad werd de grond waarop de laatste loods stond met de gemeente geruild voor het stuk van de Oude Geerseweg dat het terrein van de houthandel doorsneed. Uit een rapport van de directeur van de dienst Gemeentewerken van 4 juni 1980 blijkt dat Bertus van den Bosch zich niet altijd precies aan de voorschriften hield, want de directeur schreef:

- *In plaats van een bestaande loods te verplaatsen werd een geheel nieuwe loods opgericht, terwijl de nieuwbouwoolds elders op het terrein niet werd gerealiseerd.*
- *De nieuwbouwoolds aan de Kanaalweg is uitgevoerd in staalconstructie met golfplaten in plaats van wanden van metselwerk. Showroom en kantoorruimten en daardoor ook de glaspuien in de gevel zijn vervallen.*
- *De oppervlakte werd teruggebracht van 1856 m² tot 1280 m².*

Het schrappen van de showroom met kantoorruimten had overigens te maken met het niet willen toestaan door de gemeente van de verkoop aan particulieren op het houthandelsterrein.

De 'overtredingen' werden door de vingers gezien mits de houthandel vóór de loods aan de Kanaalweg een beplanting aanbracht in de vorm van een beukenhaag overeenkomstig de haag vóór de loods aan de Sportlaan. In 1983 kreeg Houthandel Lambert van den Bosch weer een nieuwe bouwvergunning; ditmaal voor een afwerkingsloods van 170 m². In 1984 werd op de plaats van de schaverij een nieuwe en veel grotere houtschaverij gebouwd van circa 25 x 55 m voor de productie van lijstwerk.

Het adres van Houthandel Lambert van den Bosch werd van gemeentewege eerst gewijzigd in Oude Geerseweg 2 en per 1 juli 1980 in Sportlaan 4.

✚ In 1984 kwam de 17-jarige Gerrit van den Bos in dienst, die daarvóór al jaren na schooltijd en in de schoolvakanties bij de houthandel werkte. Ook zijn vader Henk, zijn oom Kees en zijn grootvader Hannes van den Bos hadden bij Lambert van den Bosch gewerkt. Toen opa met pensioen was kon hij vanuit zijn tuin horen wanneer zijn zoon Henk met een vrachtwagen vol hout de berg bij Elst opreed, want de oude legertruck had daar nogal moeite mee.

Gerrit moest in de kerstvakantie met een voorhamer de opgelatte baddings losslaan, die aan elkaar waren vastgevroren. De scholier was dolblij toen het koffiepauze was en hij van mevrouw Van den Bosch een beker koffie kreeg, waaraan hij zijn handen kon warmen. Omdat de mannen overwerkten kregen ze 's avonds om acht uur een fles bier, maar die was óók koud, merkte Gerrit tot zijn leedwezen. In de zomervakantie vond hij het wél fijn als de werknemers een biertje kregen. Vroeger werd onder het werk ook wel eens stiekem bier gedronken. De flesjes bier waren dan heerlijk koel gebleven in de stortbakken van de wc's.

EEN BLIK OP HET
TERREIN VAN
HOUTHANDEL LAMBERT
VAN DEN BOSCH IN 1979.
(FOTO'S PAGINA
74 EN 75.)

DE LAKSPUITERIJ

Omstreeks 1980 ontstond bij Houthandel Lambert van den Bosch de eerste lakspuiterij voor het lakken van plinten. Na diverse proeven met een handspuit -de eerste gelakte pinten zagen er niet uit- maakten Bert van den Bosch en Gerrit Vink de handspuit vast op een statief, die op een kar werd gemonteerd. Zij soldeerden een pijpje op een lakblik van 30 liter en gebruikten een badkamerkacheltje voor het drogen. Na de nodige verbeteringen te hebben aangebracht bouwden zij hokken om de primitieve installatie en was het eerste spuitstraatje een feit. In de loop der jaren ontwikkelde de houthandel gepatenteerde methodes om de meranti plinten in één gang

EEN DEEL VAN
DE HOUTVOORRAAD
IN 1979.

gelakt te krijgen. Op gegeven moment werden met twee man 35.000 strekkende meters plint per dag geschaafd en gelakt.

In 1985 ontstonden enige problemen met omwonenden over de uitstoot van 'ongezonde c.q. giftige stoffen' door de lakkerij. Een brief aan het gemeentebestuur van enkele omwonenden, mede geschreven namens de tuinders van het naburige volkstuinencomplex, haalde zelfs de krant. Zij schreven dat de afvoerstoffen van de spuitery op de volkstuinen terechtkwamen en de bladeren verteerden en dat de tuinders moesten vluchten vanwege teveel stank en te weinig lucht. Volgens de gemeente en de houthandel overdreven de schrijvers schromelijk en voldeed de houthandel aan alle wettelijke eisen. Niettemin besloot Houthandel van den Bosch het laatste beetje hinder weg te nemen door een dampafvoerpijp te plaatsen van 12 m hoogte.

✚ *Er was al eens eerder een klacht geweest van een omwonende. Toen er nog geen stofkasten op het dak van het krullenhok waren gemonteerd werd het houtstof slechts tegengehouden door wat gaas. Op een dag verscheen er een buurvrouw in het kantoor van de houthandel met een pan pap. Zij had de pan op het balkon gezet om af te koelen en de pap was echt niet meer te eten omdat er zichtbaar een laag houtstof op zat.*

Houthandel Lambert van den Bosch naar Heko Spanten in Ede

6

1986-2006

DE MAN VAN DE HEKJES

De meest gangbare maten van hout liggen tussen 3,60 m en 4,90 m. Deze maten zijn zeer goed te gebruiken voor het lijstwerk. Maar om ook van het kortere hout af te komen leverde Houthandel Lambert van den Bosch in de jaren zeventig en tachtig grote hoeveelheden hout aan *De Man van de Hekjes* in Ede. Deze firma maakte, importeerde en plaatste allerlei soorten houten hekwerken, pergola's, vlechtwerkschuttingen, klimrekken, houten palen, boomschijven, schuurtjes et cetera en verkocht deze artikelen aan tuincentra en doe-het-zelfketens.

Toen de eigenaar bijna 75 jaar oud was, had hij er wel oren naar om zijn bedrijf aan Houthandel Lambert van den Bosch te verkopen. De overname werd beklonken en Bert van den Bosch bracht de fabricage van de houten hekjes in oktober 1987 over naar Veenendaal. De nieuwe activiteiten werden samen met de zeven meegekomen personeelsleden ondergebracht bij de nieuw opgerichte dochteronderneming VandenBosch Hout BV met de merknaam *Topwood*, die in de loop van 1988 verhuisde naar een eigen bedrijfsruimte aan de Laan der Techniek 6 in Veenendaal.

✚ *De man achter 'De man van de hekjes' was Cornelis Faasse, die zijn houten hekjesbedrijf op 15 april 1969 vestigde op zijn woonadres aan de Juliana van Stolberglaan 44 in Ede. In 1972 werd het fabriekje verplaatst naar de Molenstraat 169 in Ede en in 1980 verhuisde de zaak naar de naburige Veldhuizenweg 12. Na de overname door Houthandel Lambert van den Bosch bleef Cornelis Faasse op de locatie in Ede nog tot 1992 actief met een kleinhandel in houten hekjes.*

De grootste afnemer van de houten hekjes was de Gamma-organisatie, die de producten inkocht voor een honderdtal bouwmarkten. Gamma dwong contractueel wel leveringsverplichtingen af, maar kende geen afnameverplichtingen. VandenBosch Hout moest zelf inschatten hoeveel hout er nodig was voor het volgende seizoen, dan heel veel hout inkopen, in het najaar en in de winter produceren en opslaan en verreweg de meeste hekjes in mei

leveren. Het geïnvesteerde geld zat een groot deel van het jaar vast en deze hekjesactiviteit werd gaandeweg een blok aan het been. Daarom besloot Bert van den Bosch om VandenBosch Hout BV in mei 1991 over te doen aan de verkoper van de hekjes, Jan Jaap Goedhart.

Deze zette de productie en handel in hekjes voort onder de naam Topwood BV en verhuisde in februari 1994 met zijn bedrijf naar Almen bij Zutphen. Jan Jaap Goedhart breidde de activiteiten verder uit en verplaatste een groot deel van de productie naar Polen. Op de terugreis van één van zijn bezoeken aan Polen kreeg hij een auto-ongeluk en overleed op 22 mei 2001. Topwood BV werd door zijn vrouw en de bedrijfsleider voortgezet en is nog steeds een belangrijke leverancier van tuinhout-producten.

ALGEMEEN DIRECTEUR BERT VAN DEN BOSCH

In de loop van 1988 besloot Bertus van den Bosch de leiding van het bedrijf over te doen aan zijn zoon Bert, een besluit dat op 1 december 1988 officieel werd geëffectueerd. Het zal beslist geen gemakkelijke beslissing voor

hem zijn geweest, want zo'n vier jaar eerder had zijn vrouw al eens de kastanjes voor Bertus uit het vuur gehaald door bij Bert op bezoek te gaan en hem te vertellen: 'Bert, jij denkt de zaak over te kunnen nemen, maar reken daar maar niet op.' Later kwam Bertus met het idee om zijn zoons Bert en Jan samen aan het roer van de houthandel te zetten. De broers konden echter wel goed met elkaar opschieten, maar Bert had niet het idee dat hij ook goed met zijn broer zou kunnen samenwerken.

✦ *Toen Bert plannen maakte om uit de zaak te gaan en een houthandel in Klundert over te nemen draaide zijn vader bij en werd uiteindelijk door zijn zoon Jan helemaal over de streep getrokken. Bertus van den Bosch schoof de definitieve beslissing nog een paar jaar iedere keer voor zich uit, maar in 1988 nam hij eindelijk de stap om zich uit de zaak terug te trekken en de leiding van het bedrijf aan Bert toe te vertrouwen. Aan Wim Gazenbeek vroeg Bertus of deze algemeen directeur Bert van den Bosch ter zijde wilde staan als commercieel directeur, want 'de derde generatie van een familiebedrijf helpt de boel vaak om zeep.' Wim Gazenbeek werkte nog bijna tien jaar nauw samen met Bert, ging per 1 januari 1998 met de vut en werd als commercieel directeur opgevolgd door Henk Groeneveld.*

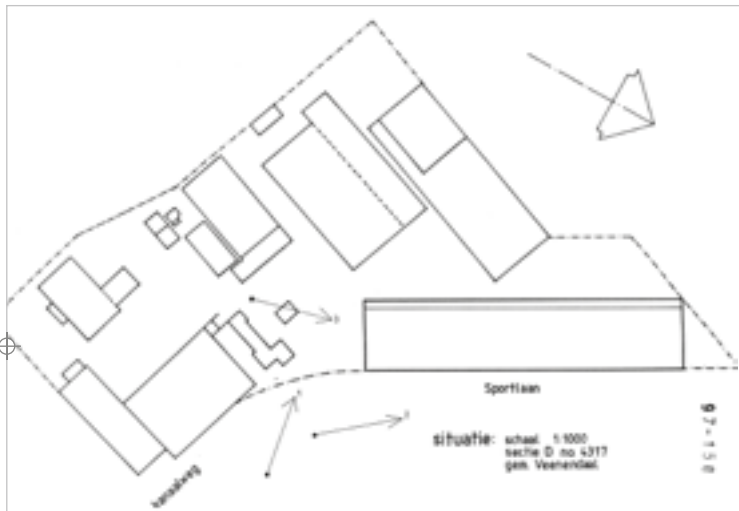
MDF GREENLINE

De concurrentie in de houthandel was hevig. Lambert van den Bosch richtte zich met een groot assortiment houten delen vooral op de aannemerij, maar in de bouw werden veel producten kant-en-klaar door de industrie aangeleverd. De aannemingsbedrijven namen steeds minder hout af en waren over het algemeen ook slechte betalers. In 1988 besloot Bert van den Bosch de houthandel te laten vallen en zich te concentreren op de industriële productie van geschaafde kozijnprofielen, glaslatten, plinten en lijsten in blanke, gegronde of gelakte uitvoering. Toen Bruynzeel stopte met het zelf schaven van lijsten, nam Houthandel Lambert van den Bosch deze productie over.

✦ *De vertegenwoordigers van Bruynzeel verkochten liever deuren. Het lijstwerk hing er een beetje bij en deze productgroep bloedde bij Bruynzeel langzaam dood. Zes jaar na de overname van de productie van het Bruynzeel*

PLATTEGROND VAN
HET TERREIN VAN DE
HOUTHANDEL NA DE
LAATSTE UITBREIDING
IN 1997.

lijstenpakket konden de medewerkers van Houthandel Lambert van den Bosch zich weer volledig concentreren op het eigen assortiment.

Intussen waren de gemakkelijk te verwerken plinten in een boksmarkt terechtgekomen door de steeds goekoper geworden kant-en-klare importproducten uit Indonesië, Filippijnen en Malesië. Toen Bert van den Bosch bij plaatmaterialenhandel 'De Geer' van zijn broer Jan een plaat MDF zag, nam hij een plaat mee om proeven mee te doen. Hij was meteen enthousiast, vervaardigde een partij MDF plinten en lijsten en liet een proefpakketje meegeven voor iedere klant.

✚ *MDF (Medium Density Fibreboard) bewees zijn waarde al in de meubelindustrie. Doorgaans wordt MDF geproduceerd op basis van het uitdunhout van naaldbossen. MDF bestaat uit een mengsel van vuren- en grenenhouten vezels, gebonden door synthetische harsen. De zo ontstane massa wordt daarna tot homogene platen geperst. MDF heeft daarom een constante kwaliteit, de aanvoer is gegarandeerd en er komen geen kwasten, scheuren of wormgaten in MDF voor. Het is goed te zagen, frezen, schaven en boren, laat zich uitstekend nagelen, schroeven, nieten en lijmen en heeft een hoge buig- en breuksterkte.*

Eind 1991 startte Houthandel Lambert van den Bosch als eerste in Nederland een grootschalige productie van MDF plinten en lijsten. Begin 1992 ontwikkelde en bouwde het bedrijf in eigen beheer een volautomatische productielijn, inclusief lakstraat, voor superglad, geprofileerd MDF lijst- en

plintwerk, voorzien van twee laklagen. Het assortiment werd in de jaren negentig verder uitgebreid tot een compleet pakket plinten, lijsten, architraven, gibodekkers, schroten, kantlatten, dagstukken etc. en verkocht onder de huismerknaam *Greenline*. Regelmatig moest het machinepark daarvoor worden aangepast en uitgebreid. Vader Bertus van den Bosch stond zelfs een stuk van zijn tuin af aan zoon Bert om een nieuwe lakstraat in combinatie te kunnen brengen met de schaafmachine.

DE LAATSTE UITBREIDINGEN IN VEENENDAAL

De bouwactiviteiten op het terrein van Houthandel Lambert van den Bosch kregen in 1986 een vervolg met de uitbreiding van de afwerkingsloods met 289 m² en het aanbrengen van een luifel aan één lange zijde van de grote houtloods. In 1988 werd de schaverij uitgebreid met 640 m² en een werkplaats gebouwd van 115 m². In 1992 verrees een plintenzaagplaats van 135 m² en in 1993 werd de afwerkingsloods vervangen door een nieuwe productiehhal van circa 20 x 30 m. In 1995 volgde een droogkamer van 220 m² en in 1997 werd de Ondaline buitenbeplating van de grote houtloods vervangen door stalen damwanden in de kleur zeeblauw. De uitbreiding van de nieuwe productiehhal met 52 m² vormde in 1997 de laatste bouwactiviteit van de houthandel aan de Sportlaan in Veenendaal.

✦ Een milieubewuste en economisch aantrekkelijke investering in 1991 vormde de stookketel voor de motverbranding met bijkomende apparatuur en leidingen, waarmee Houthandel Lambert van den Bosch de eigen fabriek en het kantoor ging verwarmen. Een nieuwe, grotere ketel maakte dit succes in december 1994 compleet.

NABLUSSING EN
SCHADE NA DE
DERDE GROTE BRAND
OP 30 SEPTEMBER 1992.

DE DERDE GROTE BRAND

In de nacht van dinsdag op woensdag 29/30 september 1992 werd Houthandel Lambert van den Bosch voor de derde keer in haar geschiedenis getroffen door een grote brand, die omstreeks 24.00 uur werd gemeld. Vermoedelijk waren poetsdoeken en filtermateriaal in een afvalton gaan broeien. De brand veroorzaakte een schade van ongeveer anderhalf miljoen gulden. Gelukkig bleef de op dat moment grote voorraad grotendeels gespaard. Omdat Houthandel Lambert van den Bosch de enige fabrikant in Nederland was van MDF plint- en lijstwerk en de productielijnen weer spoedig waren opgebouwd, bleven de klanten behouden. Bert van den Bosch haalde tijdelijk een systeem van UV-droging van de lak uit Engeland en de gemoderniseerde nieuwe productielijnen draaiden binnen drie maanden na de brand weer op volle toeren. Omdat deze methode zowel duur als ongezonder was, ging Houthandel Lambert van den Bosch enige tijd later over op een systeem van watergedragen lakken.

✚ *Het bedrijf was voldoende verzekerd en de brand leidde tot verbeteringen in het productieproces en een betere afzet aan de aannemers, vooral via de grote houthandelaren, zoals Jongeneel en PontMeijer. Na een succesvolle introductie*

DE BRAND LEIDDE
TOT VERBETERINGEN
IN HET PRODUCTIE-
PROCES EN HET
BEDRIJF DRAAIDE
WEER SPOEDIG OP
VOLLE TOEREN.

van het MDF doe-het-zelfpakket en een concentratie in deze sector komen vrijwel alle MDF-producten in de doe-het-zelfbranche bij Lambert van den Bosch vandaan. Na de plinten en lijsten volgden de modegevoelige radiatorkasten en inmiddels maakt Houthandel Lambert van den Bosch ook hoeklijsten en plinten met een in het MDF gewalste houtstructuur.

LAMBOWOOD

De mogelijkheden voor het verduurzamen van hout met de bekende technieken werden in de jaren negentig steeds beperkter vanwege het gebruik van milieu-onvriendelijke chemicaliën. Bert van den Bosch las in oude geschriften dat het lang geleden gebruikelijk was om omheiningspalen rondom open te stellen aan open vuur. Men wist uit overlevering dat de palen dan langer zouden standhouden in de grond. Na proefnemingen met een oude stokbroodoven ontwikkelde Bert een systeem om hout te modificeren door het eerst kurkdroog te maken en daarna te verhitten. Bij het terugdrogen van vurenhout van 18% vochtigheid tot nagenoeg 0% wordt vanaf de laatste 4% de temperatuur opgevoerd tot 210° en tegelijkertijd het zuurstofgehalte in de hete lucht van ca. 21% teruggebracht tot hooguit 2%. Tijdens dit proces smelten de inhoudsstoffen in de houtcellen, waardoor schimmels geen voedingsbodem meer hebben.

Om energie te besparen gebruikt Houthandel Lambert van den Bosch een houtgestookte kachel voor het modificatieproces. Houtafval is er natuurlijk genoeg in het bedrijf. De hete lucht wordt langs een warmtewisselaar geleid, waar lucht wordt verwarmd van het volledig gesloten circuit voor de modificatie. Bij de technische ontwikkeling van de installatie kreeg Bert van den Bosch steun van zijn zoon Lambert, die zich richtte op het computergestuurde proces. Vader en zoon Van den Bosch besloten de nieuwe techniek *LamboWood* te noemen als eerbetoon aan de oprichter van Houthandel Lambert van den Bosch. Zij startten de productie met gemodificeerde en geschaafde vurenhouten rabatdelen en hielden rekening met een in de toekomst gemakkelijk aan te koppelen tweede processtraat.

HET WAGENPARK
'DOOR DE EEUW HEEN'.

✦ *De naar zijn zijn overgrootvader genoemde Lambertus (Lambert) van den Bosch (geboren op 24 februari 1976) en zijn tweelingbroer Cornelis Gerard (Niels) worden opgeleid om hun vader Bert te zijner tijd op te volgen. Eind 2005 leidde Lambert al de dagelijkse gang van zaken bij Heko Spanten, terwijl Niels zich met de activiteiten van de Houthandel bezighield.*

De naar zijn grootvader genoemde oudste zoon Gijsbertus (Gerben) van den Bosch (geboren op 9 september 1973) koos voor een eigen bedrijf: Van den Bosch Machine Bouw v.o.f. voor de vervaardiging van machineonderdelen, kleine machines en matrijzen voor spuitgietwerk. Zijn bedrijf is op het terrein van de houtindustrie van zijn vader gevestigd.

HEKO SPANTEN BV

Hendrik Heikamp, directeur-eigenaar van de in kapspanten gespecialiseerde timmerfabriek Heko Ede BV en de BV Beheermaatschappij Hekospanten, was een oude zakenrelatie van Lambert van den Bosch, de oprichter van de houthandel en van diens zoon Bertus. Bert van den Bosch ging als kleine jongen wel eens met zijn vader mee naar Ede om daar te gaan kijken naar de fabricage van de houten spanten die Heko Ede maakte voor een nieuwe hal van de houthandel in Veenendaal. Later belde Hendrik Heikamp meerdere malen naar Bert om hem technische adviezen te vragen over productiemethoden.

In de loop van de jaren negentig werd het steeds duidelijker dat de gemeente Houthandel Lambert van den Bosch graag een keer weg zou willen hebben uit het centrum van Veenendaal. De vraag rees of het nog wel zin had om nieuwe plannen te maken voor verbeteringen en uitbreidingen van het bedrijf als het onzeker was of de bouwvergunningen wel verleend zouden worden. Omdat de gemeente geen grond kon bieden voor het verplaatsen van de houthandel zag Bert van den Bosch wel iets in een overname van de spantenfabriek van de inmiddels bejaarde Hendrik Heikamp. Het bedrijfsterrein in Ede was groot genoeg om er ook de houthandel te huisvesten.

Na een eerste gesprek met Hendrik Heikamp duurde het nog drie jaar voor de hevig aarzelende fabrikant overstag ging. Op 9 oktober 1998 kon Bert van den Bosch eindelijk de spantenfabriek Heko Ede BV en de BV Beheermaatschappij Hekospanten overnemen. Per 15 november 2000 wijzigde hij de naam van de fabriek in Heko Spanten BV.

✦ *Hendrik Heikamp (geboren in 1909 in Ede) begon zijn carrière als opperman en stukadoor in Utrecht en Veenendaal. Rond 1930 begon hij als handelsreiziger in commissie bouwmaterialen te verkopen voor diverse fabrikanten. Tegen Lambert van den Bosch zei hij: 'Jij verkoopt toch ook cement aan de boeren?.'*

Laat mij dat nou eens leveren.' Hoewel het maar om een order van 20 zakjes ging, was dat het begin van een langdurige zakelijke relatie met Houthandel Lambert van den Bosch in Veenendaal. Hendrik Heikamp verhuisde naar Scherpenzeel en zag daar vlak vóór de oorlog loopgraafschotten toepassen in de Grebbelinie. Tegen een sergeant zei hij 'Die kan ik ook wel leveren.' Hij mocht een prijs maken en enkele monsters op proef afgeven en kreeg een grote opdracht. Bertus van den Bosch maakte een groot deel van deze schotten voor hem. Na de oorlog zette Hendrik Heikamp de bouwmaterialenhandel voort en leverde onder andere heel veel golfplaten aan boeren voor hun kippenhokken. Hij bedacht prefab schotten voor deze hokken en kwam zo steeds meer in het hout terecht. In 1954 nam hij de timmerfabriek G. van Roekel, Zoon in Ede over.

TIMMERMAN GIJSBERT VAN ROEKEL

Gijsbert van Roekel, oprichter van de voorloper van Heko Spanten, kwam uit een landbouwersfamilie die van oorsprong uit Bennekom afkomstig was. Geurt en Hendrikje van Roekel vestigden zich in 1862 in Renkum, maar gingen op latere leeftijd inwonen bij hun zoon Gerrit Jan van Roekel en diens echtgenote Hendrina van Elst aan de Kade 21 in Ede-Veldhuizen. Gerrit Jan en Hendrina hadden één zoon en acht dochters. Zoon Gijsbert (geboren in 1883) leerde het vak van timmerman en huwde in 1911 met Jannigje van Pol (* 1888). Het gezin woonde aan de Kade 3 bij de kruising met de Rijksweg. In 1921 vond een verhuizing plaats naar de Kade 5.

Gijsbert en Jannigje van Roekel kregen drie zoons en twee dochters: Hendrina (geboren in 1911), Jan (* 1912), Gerrit-Jan (* 1915), Anton (* 1916) en Hendrika Gijsberta (* 1924). Zoon Gerrit-Jan ging in het onderwijs en werd hoofd van de bijzondere lagere landbouwschool in Vorden. De zonen Jan en Anton gingen bij hun vader in de zaak werken. Oudste zoon Jan trouwde in 1937 in Veenendaal met Judikje van den Bosch (* 1913), een dochter van wagenmaker Johan Pieter van den Bosch, de broer van de oprichter van Houthandel Lambert van den Bosch.

Gijsbert van Roekel werkte hoogstwaarschijnlijk als zelfstandig timmerman. De eerste tekenen van een meer fabrieksmatige bewerking van hout stammen uit 1921. Gijsbert van Roekel kreeg in april 1921 een hinderwetvergunning voor de plaatsing van een benzinemotor van 7 pk voor het in beweging brengen van een cikelzaagmachine (1.500 toeren) en een vlakbank (3.200). Naast zijn woning aan de Kade 5 had hij volgens de bijbehorende tekening een houten timmerwerkplaats gebouwd van 4 x 9 m met een uitbouwje van 1,75 x 3,25 m voor de motor. De vergunning werd pas verleend als Gijsbert van Roekel de afscheiding van vlechtdraad tussen de machinekamer en de werkplaats zou wijzigen in een met asbestplaten

beklede wand. Ook moest hij ervoor zorgen dat er op een doelmatige plek in de werkplaats een handbrandblusmiddel aanwezig was, zoals een Theofakkel of een Hollandia snelblusser.

Na de aankoop van een groot perceel nabij de kruising van de Kade en de Amsterdamse Straat (Rijksweg) verhuisde Gijsbert van Roekel in 1929 met zijn gezin naar de Rijksweg 45. Hij kreeg een bouwvergunning om een oudere woning op zijn perceel (Rijksweg 37-39) te verbouwen tot werkplaats. Hij sloopte de voorgevel en enige binnenburen, bouwde een nieuwe voorgevel met een dubbele deur en drie ramen en plaatste de benzinemotor van 7 pk in een afgescheiden ruimte. Via aandrijfbanden en -stangen kon deze motor de cikelzaagmachine, de vlakbank en de nieuwe boormachine in beweging zetten in de werkplaats van circa 6,50 x 7,95 m. Voor de opslag van het hout bleef nog een ruimte over van circa 4,00 x 4,20 m.

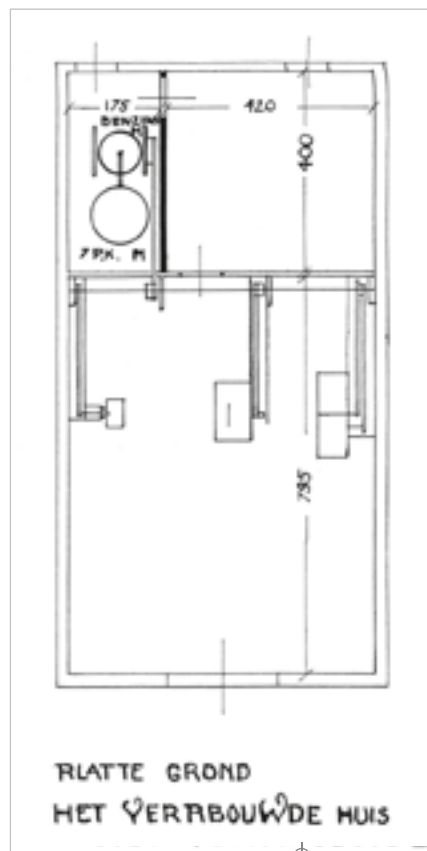
FIRMA G. VAN ROEKEL, ZONEN

Jan van Roekel ging na zijn huwelijk in 1937 in de woning Rijksweg 41 wonen.

Vader Gijsbert ging het wat rustiger aan

doen en deed het bedrijf op 15 april 1940 officieel over aan zijn zonen Jan en Anton, die een vennootschap onder firma oprichtten onder de naam: Aannemersbedrijf en timmerfabriek firma G. van Roekel, Zonen. In 1946 kreeg de firma een bouwvergunning voor het afbreken van de werkplaats, een schuur en een deel van een andere schuur en het bouwen van een veel grotere timmerwerkplaats van circa 10,50 x 16,00 m. De gemeente eiste wel dat de geplande asbest golfplaten veranderd werden in dakpannen. Voor de dakoverspanning maakten zij gebruik van zelfgemaakte houten spanten. De kennis en ervaring die zij daarmee opdeden leidden later tot een volledige specialisatie in het produceren van houten spanten.

In 1946 kreeg de firma G. van Roekel, Zonen volgens de argumentatie voor het aanvragen van de bouwvergunning veel opdrachten, onder andere voor het leveren van een partij speelgoed voor de export. In 1947

PLATTEGROND VAN DE
IN 1929 TOT WERKPLAATS
VERBOUWDE WONING
VAN GIJSBERT VAN
ROEKEL AAN DE
RIJKSWEG 37-39 IN EDE.

HEKOSPANTEN

IN 1969.

breidden Jan en Anton van Roekel de bedrijfshuisvesting al weer uit en bouwden een extra werkplaats van 4,10 x 7,20 m achterop het terrein, oostelijk en in dwarsrichting van de bestaande werkplaats. De grote werkplaats werd in 1949 nog naar achteren uitgebreid met 9,50 x 10,50 m. Op 16 mei 1949 werd de vennootschap onder firma ontbonden. Jan van Roekel kocht zijn broer Anton uit en zette het bedrijf alleen voort onder de naam: Firma G. van Roekel, Zoon. Omstreeks 1950 maakte de timmerfabriek vooral kozijnen. Gaandeweg specialiseerde het bedrijf zich daarna in de vervaardiging van houten spanten en andere gelijmde houtconstructies.

NV HEKOSPANTEN

In het begin van de jaren vijftig ging het bergafwaarts met de firma G. van Roekel, Zoon. Toen de betalingen aan leveranciers uitbleven kwam dat via de Eerste Barneveldse Houthandel ter ore van bouwmaterialenhandelaar Hendrik Heikamp uit Scherpenzeel. Hij ging op bezoek bij de timmerfabriek in Ede en zag daar in de fabriekshal Gijsbert van Roekel met zijn twee zoons staan praten. 'Ik weet waar jullie het over hebben,' zei Hendrik, 'Ik weet wel een oplossing. Ik wil het wel kopen.' Hendrik Heikamp vond een goede kennis, H.A.A. van Nieveld in Soesterberg, bereid om ook geld te steken in de overname en maakte de transactie rond met de familie Van Roekel. Per 1 augustus 1954 werd hij eigenaar van de timmerfabriek.

Hendrik Heikamp wilde de timmerfabriek onderbrengen in een naamloze vennootschap. Omdat zijn eigen zaak bij de Kamer van Koophandel stond ingeschreven als bouwmaterialenhandel moest er voor de timmerfabriek een nieuwe NV komen. Hij zette een bevriende aannemer in om zijn naam mede aan de zaak te verbinden, zonder dat deze De Korte er enig financieel belang bij had. De namen *Heikamp* en *De Korte* werden verbonden en ingekort tot *Heko* en per 14 oktober 1955 werd NV Hekospanten opgericht met

Hendrik Heikamp als eigenaar-directeur. Om van zijn kennis van gelijmde houtconstructies gebruik te kunnen blijven maken kwam Jan van Roekel als procuratiehouder in dienst. In februari 1957 kwam een einde aan deze samenwerking.

Hendrik Heikamp zette met succes advertenties voor de houten spanten in Cobouw en breidde de fabriek in 1957 aan de oostzijde uit met een hal van circa 70 x 27 m. Hekospanten groeide snel en in 1964 volgde weer een flinke uitbreiding naar achteren. Voor de bouw van boerderijen in de Noordoostpolder en later in de Flevopolder werden grote aantallen spanten verkocht. Volgens een standaardontwerp van de Rijksgebouwendienst moesten er 100 tot 150 spanten in een ligboxstal worden toegepast. Toen de gemeenten in de jaren zeventig talloze systeemsholen lieten bouwen, vlogen de gelijmde liggers 'als broodjes over de toonbank'.

HET NIEUWE
KANTOOR IN 2006.

Het personeelsbestand van Hekospanten groeide van circa 20 man in 1960 tot circa 50 in 1980. In 1984 verhuisde Hendrik Heikamp privé naar de Meikade 1-a in Ederveen tegenover de fabriek. In 1992 liet hij nog een nieuwe hoodloods bouwen achterop het terrein. In september 1996 wijzigde hij de naam van de spantenfabriek in Heko Ede BV en plaatste daar de BV Beheermaatschappij Hekospanten boven.

✚ *Hendrik Heikamp had een week na de overname in 1998 al spijt van de transactie. Hij kwam nog elke dag op de zaak, bemoeide zich bijna overal mee en zei op gegeven moment tegen zijn oud-werknemers 'Jongens, we gaan het heel anders doen'. Na een telefoontje van de bedrijfsleider ging Bert van den Bosch maar weer eens praten met de 89-jarige oud-eigenaar, die zijn energie vervolgens richtte op de aanleg van een nieuwe tuin rond zijn woning aan de overkant.*

GELIJMDE HOUTCONSTRUCTIES

Heko Spanten BV bleef ook na de overname door Houthandel Lambert van den Bosch een zeer succesvolle leverancier van gelijkde (gelamineerde) houtconstructies. Met vingerlassen, lijmen en hydraulische persing worden daarbij constructies gemaakt, die grote overspanningen mogelijk maken. De spanten hebben een hoge weerstand tegen chemicaliën en hoge relatieve vochtigheden en zijn milieuvriendelijk en energiebesparend. Boven-

EEN SPECTACULAIRE
KARAVAAN MET
HEKO SPANTEN OP
WEG NAAR DE
BOUWLOCATIE.
(FOTO'S PAGINA
90 EN 91.

dien bieden de spanten en andere gelijmde houtconstructies een uitstekende brandbeveiliging. Ingeval van brand verkolen deze producten namelijk aan de buitenkant en worden zo voorzien van een isolerende laag. De inbrandsnelheid is niet meer dan 20 mm per half uur.

Deze voordelen van gelijmde houtconstructies gaven de doorslag voor tal van opdrachtgevers op het gebied van sport, recreatie, weg- en waterbouw, landbouw, veeteelt, woningbouw en de bouw van bedrijfshallen, kantoren, scholen, winkelcentra, ziekenhuizen en kerken. Op de referentielijst van Heko Spanten verschenen scholen in onder andere Duiven, Ede, 's-Gravenhage, Hoogeveen en Soest, een busgarage in Den Helder, zwembaden in o.a. Doorwerth, Nijmegen, Nunspeet, Sas van Gent, Sittard, Vlagtwedde en Vlijmen, een expostiegebouw in Bergschenhoek, een museum in Helmond, ziekenhuizen en verpleeghuizen in o.a. Gorinchem, Hilversum en Utrecht, maneges, gevangenissen, stallen, gemeentehuizen, zoutloodsen, sportgebouwen, restaurants, paviljoens en stationsgebouwen. Bijzondere projecten waren verder nog twee markhallen in Suriname en een V.O.C. schip in Amsterdam, waarvan de kiel werd vervaardigd van Iroko hout.

✦ Wim van 't Land kwam in mei 1961 in dienst van Hekospanten als leerling-tekenaar. Hij zag het gebruik van vingerlassen en verlijmen alsmaar toenemen, net als de toepassingsmogelijkheden van de spanten. Toen de bouwmarkt in

een recessie verzeild raakte, stopte de ene na de andere spantenfabriek en bleef Hekospanten alleen over. Maar de concurrentie bleef, omdat de anderen spanten gingen importeren. Vroeger maakte Heko wel eens een partij van 200.000 kaasplanken van vurenhout en later vele dakpanelen van triplex ribben met een isolatiedeken. Het tekenbord van vroeger wijzigde in een AutoCAD computer en de fabriek ging vierkante, gelijkde kolommen machinaal rond schaven. Wim van 't Land ging in 2004 als adjunct-directeur in de vut, maar was begin 2006 nog steeds parttime actief als constructie-adviseur bij de afdeling verkoop.

DE VERHUIZING

Na de overname van Heko Spanten in Ede liet Bert van den Bosch daar in 1999 eerst het dak van de panelenhal vergroten. In 2002 werden ca. 12.000 m² aan asbest golfplaten verwijderd. Intussen was de aanvraag voor een uitbreiding van 6.000 m² door de gemeente Ede afgewezen en moest de

TOEPASSINGEN
VAN HEKO SPANTEN
EN LIGGERS.

nieuwe eigenaar van Heko Spanten genoeg nemen met een uitbreiding van 1.700 m². Door een grondige renovatie van de bestaande hallen werden deze geschikt gemaakt voor de productie van het lijstwerk.

Na een gedegen voorbereiding vond de verhuizing van de houtindustrie van Veenendaal naar Ede plaats in de zomer van 2003. Bert van den Bosch en bedrijfsleider Gerrit Vink hadden alles goed doorgesproken met de machineverhuizer en de elektriciens. De aan- en afsluitingen werden op de juiste wijze gecodeerd, evenals alle machines, materialen, verhuisdozen etc. Op vrijdag vóór de bouwvakvakantie stopte de productie in Veenendaal en vier weken later ging het bedrijf in Ede aan de slag. Binnen één week draaide het bedrijf op de nieuwe locatie weer optimaal.

HET BEDRIJFSCOMPLEX
VAN HOUTHANDEL
LAMBERT VAN DEN
BOSCH EN HEKO
SPANTEN IN EDE.
FOTO 1995.

✦ *In de jaren negentig en in de nieuwe eeuw importeerde Houthandel Lambert van den Bosch veel vuren- en grenenhout uit Estland en Finland, meranti en andere hardhoutsoorten uit Indonesië en Maleisië, eucalyptushout uit Zuid-Afrika en parana pine uit Brazilië. Aan een houtindustrie in Estland leverde Lambert van den Bosch in 1993 tweedehands zaag- schaaaf- en slijpmachines met zijladers en compressoren en leende het bedrijf het daarvoor benodigde geld, dat na de afgesproken vijf jaar keurig was afbetaald. Deze houtindustrie en -exporteur in Estland levert al twaalf jaar naar volle tevredenheid vele kant-en-klare lijsten en plinten aan Houthandel Lambert van den Bosch.*

IN DE ZOMER VAN 2003
NAM HOUTHANDEL
LAMBERT VAN DEN
BOSCH NA 97 JAAR
AFSCHEID VAN
VEENENDAAL.

HONDERD JAAR HOUTHANDEL LAMBERT VAN DEN BOSCH

In 2006 viert Houthandel Lambert van den Bosch het 100-jarig bestaan van het bedrijf, dat van een eenmanszaak in brandhout en tasplankjes in de Hoofdstraat van Veenendaal uitgroeide tot een bloeiende houtindustrie en spantenfabriek met ruim 50 medewerkers aan de Rijksweg in Ede. Na een sterk opgaande lijn vanaf 1992 werd in het jaar 2000 een recordresultaat behaald. In 2003 was het resultaat vanwege de economische recessie behoorlijk minder, maar vanaf medio 2004 is de opgaande lijn weer volledig te pakken. De gang van zaken in 2005 en begin 2006 geven alle reden om de toekomst met groot vertrouwen tegemoet te zien en het 100-jarig jubileum van Houthandel Lambert van den Bosch luister bij te zetten met de uitgave van een gedenkboek over de oprichting en de groei en bloei van het familiebedrijf.

Archieven, interviews en literatuur

ARCHIEVEN

Centraal Bureau voor Genealogie, 's-Gravenhage

Gelders Archief, Arnhem

Gemeentearchieven in Amsterdam, Ede, Leidschendam-Voorburg
en Veenendaal

Het Utrechts Archief, Utrecht

Kamers van Koophandel in Arnhem en Utrecht

Privé-archief A.M. van den Bosch-Rademaekers, Bilthoven

Regionaal Archief Rivierenland, Tiel

Stadsarchief, Gorinchem

Stads- en streekarchief, Zutphen

INTERVIEWS

Bos, G. van den, productiemedewerker, Ede

Bosch, J. van den, (zoon van Gijsbertus), Veenendaal

Bosch, L. van den, (zoon van Gijsbertus), algemeen directeur, Ede

Bosch, L. van den, (zoon van Herman Hendrik), Veenendaal

Bosch-de Haas, J. van den, (weduwe van Herman Hendrik), Veenendaal

Bovenkamp, N. van de, machinaal houtbewerker, Veenendaal

Gazenbeek, J.W., oud-directeur, Driebergen

Groeneveld, H., commercieel directeur, Ede

Hardeveld-van den Bosch, D. van, (dochter van de oprichter),
Veenendaal

Heikamp, H., oud-directeur/eigenaar Heko Spanten, Ede

Land, W. van 't, oud-adjunct-directeur Heko Spanten, Ede

Linde-van den Bosch, F.P. van der †, (dochter van de oprichter)
met medewerking van haar dochters Diny de Jong-van der Linde
en Joke Scholten-van der Linde, Veenendaal

Viegen, A. van, oud-medewerker, Veenendaal

Vink, G., bedrijfsleider, Ede

LITERATUUR

- Berghegen, A., *Loveshem*, Leuvenheim 1987
- Bosch, C.J. van den, *Het Geldersche geslacht Van den Bosch*, Bilthoven 1979
- Bosch, C.J. van den, *Jan Gerrit Erkelens, een vergeten fijnschilder* 1983
- Dekker, S., *Van Lovenen tot Leuvenheim*, Leuvenheim 2000
- Ellenbroek, Hans, *In een handomdraai. Opkomst en ontwikkeling van de doe-het-zelfbranche in Nederland vanuit het perspectief van Houthandel Utrecht*, Bilthoven 2000
- Heyn jr., Jan / Jo Spier, *Een houten jubileum* (Houthandel v/h P. Rot Cz.), Westzaan 1946
- Key, G., *Vademecum voor den houtkooper*, Amsterdam ca. 1925
- Nederland's Patriciaat, 6e jaargang 1915
- Stichting Houtvoorlichtings-instituut, *Houtvademecum*, Amsterdam 1958
- Verheul, NV Carrosseriefabriek *50 jaar Carrosseriebouw 1900-1950* 1950

HOUTHANDEL - SCHAVERIJ
LAMBERT van den BOSCH BV

Heko Spanten B.V.
GELANDE HOUTCONSTRUCTIES

39

HOUTHANDEL - SCHAVERIJ
LAMBERT van den BOSCH BV

Heko Spanten B.V.